

19
980

ISSN 0130-1674

ქართული
ენციკლოპედია

ქართული

საქართველო
№ 12 1980 წ.

საქართველოს ეროვნული მუზეუმი ბრუნდა

საქართველოს კოეპერაციის მხარეა საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუსს საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭოს

საქართველოს სსრ პარტიულ, საბჭოთა, პროფკავშირულ და კოეპერაციულ ორგანიზაციებს, მუშებს,
კოლმეურნეებს, ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკებს, მოსამსახურეებს, მშენებლებს და
საინჟინერო, ყველა მხარეებს

80491

ძვირფასო ამხანაგებო!

საკუთრებულ კომიტეტმა დიდი ემოციების გრძობით აღიქვა ცნობა, რომ საქართველოს სსრ რესპუბლიკის მშრომლებმა, რომლებმაც ფართოდ ვაშლეს სოციალისტური შეჯიბრება საკუთარი უსწრებელი დასაწყვეტილებათა განხორციელებისათვის, ვადაძვე შეასრულეს მათე ბუთლები და სხვა მუშაობები განვითარების ძირითადი მიმართულებებით წარმოადგინებულნი სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების მთლიანი მოცულობის ზრდის ტემპის დაკვირვების სახარულია, რომ რესპუბლიკის მშრომლებმა კარგი სტრატეგიული დახმარებით დაიწყეს მუშაობა და უკიდურესად უზრუნველყოფენ წარმოების განვითარების მუარ და სწრაფ ტემპს. სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა გაიზარდა 40 პროცენტით, გაიზარდა შრომის ნაყოფიერება, გაუმჯობესდა საწარმოო მოწყობილობის გამოყენება. ხარისხის უმაღლესი კატეგორიის პროდუქციის გამოყენებამ წარმოების მთლიანი მოცულობაში 21 პროცენტით შეადგინა.

კარგი შედეგებია მიღწეული კაპიტალური მშენებლობის დარგში. კაპიტალურ დახმარებათა მოცულობის მნიშვნელოვან ზრდასთან ერთად ვადაძვე შესრულდა სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოთა ბუთი წლის პროგრამა.

გვახარებს თქვენი წარმატებანი ზვენი პარტიის აგრარული პოლიტიკის, საკუთრებულ კომიტეტის 1978 წლის ივლისის პლენუმის ვადაძვეტილებათა რეალიზაციაში. ამის ნათელი დადასტურებაა სოფლის მშრომელთა მიღწევები.

სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოება ბუთლებდის მანძილზე გაიზარდა შესაბამისად და მეტად, ამაღლდა ნიხი ეფექტიანობა, გაუმჯობესდა პროდუქციის ხარისხი. მნიშვნელოვანი ვადაძვეტილებები შესრულდა მარცვლეულის, ხარისხიანი ჩაის ფო-

თლის, უფროსის, ხილისა და ციტრუსების, კარტოფლის, ბოსტნეულისა და აბრეშუმის პარკის დამზადების ვადაძვეტილებანი.

საგულისხმოა, რომ პროდუქციის მატება ძირითადად მიღწეულია ინტენსიური რეაბრების და, უფროსად უკლებს, სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოხვედრის ზრდის და მეცხოველეულობის პროდუქტიულობის ვადაძვეტილების გზით.

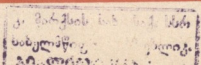
თანამედევრულად ხორციელდება მუშაობა მშრომელთა კეთილდღეობის დონის შემდგომი ამაღლების, შრომის პირობების გაუმჯობესებისათვის. ბუთლებდის წლებში აწინააღმდეგეულია რაოდენობის საცხოვრებელი სახლები, სკოლები და სკოლაში და დაწესებულებანი, საავადმყოფოები.

თქვენი შრომითი წარმატებები რესპუბლიკის ველო მშრომელთა ვადაძვეტილები მუშაობის, პარტიული, საბჭოთა, პროფკავშირული და კოეპერაციული ორგანიზაციების, სამეურნეო ორგანიზების უნარიათ, მუშაობისათვის ორგანიზაციული და პოლიტიკური საქმიანობის შედეგად.

საკუთრებულ კომიტეტი მუშაობდა ვადაძვეტილებად ულოცავ რესპუბლიკის მუშებს, კოლმეურნეებს, ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკებსა და მოსამსახურეებს, მეცნიერებსა და საცხოველეულობის ტემპს, პარტიულ, საბჭოთა, პროფკავშირულ და კოეპერაციულ მუშაკებს, ველო მშრომელს უნარიათ მუშაობის წარმატებებს და ვადაძვეტილებს მეტივე რწმუნას, რომ საქართველოს სსრ რესპუბლიკის მშრომელთა ვადაძვეტილებნი მიღწეულ შედეგებს და კიდევ უფრო მუშაობდნ იბრუნებდნ წარმოების ეფექტიანობისა და მეტივე მუშაობის ხარისხის ამაღლებლად, მაღალი შრომითი მაჩვენებლები შედეგებიან საკუთრებულ კომიტეტის.

ლ. ბრამიანი,

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის მხარეა

საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის XXVI პარტიულ კონგრესის
სსკპ ცენტრალური კომიტეტის პრეზიუმის ბაშო — ქრისტე მანუჩიძის
პრონოციპური და სოსიალური განვითარების 1981-1995 წლებში
და 1990 წლამდე პერიოდის ძირითადი მიმართულებანი

1. გმონებულ იქნა პარტიის XXVI პარტიულ კონგრესის სსკპ ცენტრალური კომიტეტის პრეზიუმის „სსრ კავშირის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების 1981-1985 წლებისა და 1990 წლამდე პერიოდის ძირითადი მიმართულებანი“.
2. სსკპ ცენტრალური კომიტეტის პრეზიუმის „სსრ კავშირის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების 1981-1985 წლებისა და 1990 წლამდე პერიოდის ძირითადი მიმართულებანი“ გამოქვეყნდეს 1980 წლის 2 დეკემბრის საყოველთაო სახალხო განვიღონათში.
3. გმონებულ იქნა პრეზიუმის „სსრ კავშირის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების 1981-1985 წლებისა და 1990 წლამდე პერიოდის ძირითადი მიმართულებანი“.

თულბანი“ ზომით კოლექტივებში, სასწავლებლებში, ჯარის ნაწილებში, პარტიულ, პროფკავშირულ და მოსახლეობის მრავალრიცხოვანი, რაიონების, ქალაქებისა და ოკრუგების კაბინეტების კაბინეტებსა და პარტიული კომიტეტების კაბინეტებში, სალონო, სახალხო პარტიულ კონსერვაციებში და მოსახლეობის მრავალრიცხოვანი კომპარტიის პარტიულ, პროფკავშირულ და ეკონომიკურ სფეროებში სისტემებში, პარტიულ საზოგადოებრივ ლაქადა სასოციალურ კავშირებს.

სსკპ ცენტრალური კომიტეტის განცხადებით მიღწეული
ლ. ბრეჟნევი

სსკპ ცენტრალური კომიტეტის პრეზიუმის

დადგენილი მიუღწეველ რესპუბლიკებში და ეკონომიკური რაიონების განვითარების შედეგი ძირითადი მიმართულებანი:

...საქართველოს სს რესპუბლიკაში გადართული მიწისპროდუქციის პროდუქციის წარმოება 30-33 პროცენტით, ელექტროენერჯის გამოშვება — 1,2-ჯერ, მანქანათმშენებლობის პროდუქცია — 1,6-ჯერ, ქიმიური მიწისპროდუქცია — 1,5-ჯერ, მსუბუქი და კვების მიწისპროდუქცია — 1,3-ჯერ, მათ შორის ხილბოსტნეულის კონსერვების — 1,7-ჯერ. გავითავსებინით ელექტროტექნიკური, ელექტრონული, რადიოტექნიკური მიწისპროდუქციის ხელსაწყოთმშენებლობის უზირატე სიზრდა.

დავითარით ენივალის ჰიდროენერჯის აგება, განვარტით ხელნაწილის მშენებლობა და შეუღდეთ ნახვების ჰიდროელექტროსადგურის მშენებლობა.

ავითარებთ ჩიის ფოთლის, ყურჩის გადამამუშავებელი და მინერალური წყლის ჩამოსასხმელი ახალი სიმძლავრეები.

გავზარდით სოფლის მეურნეობის მთლიანი პროდუქციის საშუალო წლიური მოცულობა 22-24 პროცენტით; გავზარდით მის სეკილიზაცია მევენახეობის, მეჩაიეობის, სუბტროპიკული მშენებლობის ხაზით. გავადით მარცველულის საშუალო წლიური წარმოება სულ ცოტა 740 ათას ტონამდე, ხარისხიანი ჩიის ფოთლის — სულ ცოტა 466 ათას ტონამდე, ყურჩისა — 1-1,1 მილიონ

ტონამდე, ხორცის წარმოება (საკლავო წონა) — სულ ცოტა 160 ათას ტონამდე, რძისა — სულ ცოტა 710 ათას ტონამდე. განვითარებთ საშუალო კლასების დაბლობის დასაშრობად და ასათვისებლად 35 ათას ჰექტარ ფართობზე, მიწების სარწყავად — 60 ათას ჰექტარ ფართობზე.

მიუღწეოთ ნაპირსამაგრი საშუალოები ზეის სანაპიროზე. დავითარებთ კავკასიის საუღლტეხილო საავტომობილო გზის მშენებლობა. განვარტით მარაბდა-ახალიაქების რეინიების ხიხის გაყვანი.

განვითარებთ საკურორტო ზონები და ტურისტული ბუხები.

ითმოდინა წლებში კომუნისტური პარტია ეკლავაც თანამიმდევრულად განახორციელდეს თავის ეკონომიკურ სტრატეგიას, რომლის უზღუდესი მიზანია ხალხის ცხოვრების მატერიალური და კულტურული დონის ამაღლება, ეკეთეს პირობების შექმნა იმისათვის, რომ ყოველმხრივ განვითარდეს პიროვნება მთელი საზოგადოებრივი წარმოების ელექტივის შედეგში ამაღლების, შრომის საყოველთაო გადღობის, საბჭოთა აღმართის სოციალური და შრომითი აქტიურობის ზრდის საფუძველზე. ამ გარემოდაღიანი ამოცანების განხორციელებაში პასუხსავები

ეტაბი გახდება მეტერთმეტე ხუთწლიანი, რომლის მთავარი ამოცანა ის არის, რომ კიდევ უფრო გავაუმჯობესოთ საბჭოთა ადამიანების კეთილდღეობა სახალხო მეურნეობის მყარი, მუდგუნდელი განვითარების საფუძველზე, დავაჩაროთ მეცნიერულ ტექნიკური პროგრესი, გადავინათოთ ეკონომიკა ინტენსიური განვითარების გზაზე, უფრო რაციონალურად გამოვიყენოთ ქვეყნის საწარმოო პოტენციალი, ყოველი დონის მიხედვით დავზოგოთ ყოველგვარი რესურსები და გავაუმჯობესოთ მუშაობის ხარისხი.

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შერბოდიო
დროება
№12 (528) დეკემბერი, 1980
ეთრნალი გამოდის 1928 წლიდან
ყოველთვიური სასოციალური-პროლეტარული და სალიტერატურული-სახალხრო მუხრანლი

მთავარი რედაქტორი
სუბატ ბერაშულაშა
საპარამუროს კა ტაის ბაოშოვაშოვა

სარედაქციო კოლეგია:
პულნარა ბახტაძე, დინარა სოლომონიძე, (მ/გ. მდინარი), ნათელა პირაგოზიანი, იმთარ მთხარაშვილი, ენაგა დინარაშვილი, სერგო დუხინიძე, ნინო ბახტაძე, უსა ჯგარაძე.

© „დროება“, 1980 წ.

ქვე სკლავნი, ტყუპისკალი სკლავნი

სკავ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიბუროს წევრობის კანდიდატის,

საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივნის

ამხანაფ **ქ. ა. შიშვარდნაძის** სიტყვა

ერევანში 1930 წლის 28 ნოემბრის სასებიო სსდომაზე

ძვირფასო ამხანაგებო!
ძვირფასო მეგობრებო!
როცა ოჯახს დღესასწაული, უველა შინაური თიბობა სადღესასწაულოდ „ოჯახ“ — ამბობო თქვენ; „ოჯახი“ — ვამბობო ჩვენ; ხოლო როცა დღესასწაულია ჩვენს უველაზე დიდ ოჯახში, იგი უველა ძმა ხალხებს უყრის თავს. დღეს ზეიმა სომხეთის კურთხეულ შინა-წყალებს, დადაც უველა ჩვენი მოძებ შიკავნიერ სასუბულიკის წარმოგვანდელი მოუყრიათ თავი სომხეთის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის და სომხეთის კომუნისტური პარტიის მე-40 წლისთავის ვამო. ამ დღესასწაულს განსაკუთრებით ზემოყრის ელფერი მინაბეა სკავ ცენტრალური კომიტეტის, სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის, სსრ კავშირის მინისტროთა საბჭოს, პირდად ამხანაგ დ. ბრეჟნევის თიბლმა, გულმოდამა მისაღმებამ (ბჭ.შ.მ.) და, როგორც უყვითლესი, რა ამამამაც უნდა შევჯავროს, მთლიო ჩვენი აზრებს, მთელ არსება და საყვითესო ღრმადობებს მიმართულა მოსკოლსაკენ, კრემლისაკენ, ჩვენი ძვირფასი დღინდილი ოლიას ძე ბრეჟნევისაკენ, რომელიც პარტიის და ხალხს მოუღღის ლენინური კურსით, ღრმადობით გნით (ბჭ.შ.მ.).

იმას, რაზეც ასე საინტერესო და ასეთი გუნებით თიბაპარაკა დღდა პატივცემულმა, ჩვემა საყვარელმა მეგობარმა და ძმამ კარგ სერფობს ძე დემირჩიანმა, აღვიკვამით იმ უაღრესად შინაარსიან მოსხენებებს განგრობდა, რომელიც მან რუსეთის შემადგენლობაში სომხეთის შესვლის 150-ე წლისთავის დღესასწაულბომაზე გააკეთა. სომხეთი ხალხის ბრძოლისა და

გარჯის უჯანსენილი ხეთი წელი დირსეულად ავირვეინებს მისი გმირული ისტორიის მთელ საბჭოურ პერიოდს. ამის საუკეთესო დასტურია თქვენი რესპუბლიკის ეკონომიკისა და კულტურის უმაღალითი აუვებება, მეთათ ხოთწოდლის დავალიბათა წარმატებული შესრულება. და უოველივე ეს მიღწეულია სახელგონის სომხეთის კომუნისტური ორგანიზაციის — საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ერთ-ერთი ერთგული და მებრძოლი რაზმის ხელმძღვანელობით (ბჭ.შ.მ.).

შემიძლია ვაცნობოთ, რომ ცენტრალური კომიტეტის, ლენინდი ოლიას ძე ბრეჟნევის საპრეზიდიუმის უმატაკა ხოთწოდლის ვეგმის ვადამდე შესრულებამ უველა ძირითადი მიმართულების მიხედვით (ბჭ.შ.მ.)

ამრავად, ამირეკავიასის უველა რესპუბლიკა — აზრბაიჯანი, სომხეთი, საქართველო სხვა რესპუბლიკებთან ერთად დღესავე უველაზე მოწინავე მანქანის ნიშნადობლობა, რომ ეს გამარჯვებანი მოპოვებულა იგივე თანამიმდევრობით, რა თანამიმდევრობითაც აფრიალა 40 წლის წინ საბჭოების წითელი დროშა მშენებლის, რევნის, თიბლისის თავზე. და როგორც უნდა, ახლაც, ეს გამარჯვებანი მოპოვებულა ჩვენი ღრმადობით პარტიის ბრძოლბო წინამძღობლობით, საბჭოთა კავშირის უველა ხალხთა, უწინარეს უველა, დიდი რუსეთი ხალხის მჭური დახმობით (ბჭ.შ.მ.).

სომხეთა და ქართველთა სვე-ზედი ბივე როგორც სხვა ხალხების ზედ-იბალო, განსუკრულად ვადაქელო ერთ მშლავერ ბერძუბას — რუსეთს. ამასთან დაკავშირებით მაქვსდებმა დიდი გობობოდვის სახე. როცა აღიქვანდრე გობობოდვის ქართველთა სათავადი მითის — მოაწოდის მიწას მთაბრა, მეუღლემ, ნინო ქავკავაძემ სახლავის ქვას დააწერა: „გობობა და საქმენი შენი უცვავია რუსთა სხვანა...“ დღეს ჩვენ ვამბობთ: რუსეთის გენიოსის გონება და საქმენი უცვავია სომხეთს სხვანაშიც და ქართველთა სხვანაშიც. საყვითლოდ არის ცნობილი, რაადრე შეწუხებულ იყო გობობოდვის ტყვეობაში მოხვედრილი სომხეთა ხვედრით, როგორ იღწეოდა მათი გობობობის თვის. ცნობილია აგრეთვე მისი „პატიო ქალაქ თბილისის ახლად გაშენების საუკეთესო სერბების შესახებ“. და როცა მუხანათორდა მოკლული გობობოდვის ცხედრის თიბილისში მოასვენებდნენ უზარალო ურბით, გზის მთელ გაუოლებაზე, სომხეთისა და საქართველოში, გულმოკლული ხალხი მჭარად დასტროდა მას. ეს იყო კიბვე ერთი დასტური იმისა, რომ რუსეთის მღობრება და სიბრძნე, სიღაღდე

და უბღველობა, სიკეთე და ზუმანურობა თანაბრად ეღვრებოდა მარღვებში სომხეთისა და საქართველოის, ერთნაირად დღებოდა მალამოდ მათს ღრმა იბრებს.

რუსეთი ხალხის სიყვარული, როგორც ზემოყრენი ზუსტად თქვა კარგ სერფფობის ძე დემირჩიანმა, ჩვენ დღის მუცელიანს დაგვავა, და ჩვენ თვალისინივით ვუფიბობდებოდა ამ სიყვარულს, ვინაიდა იგი წარმოშვა უსახლოდ, საყვითლოთ სახალხო მადლიერებამ რუსეთისადმი. — მეტადრე მისი პოლტოტოკიასადმი, მადლიერებამ იმისათვის, რომ თავდას ავეკილა ფიკურური ვანდღებრების საფრთხე, შესაძლებლობა მოგვეცა გვეშენების ახლო, ბედნიერი საზოგადოება, დაგვეზარდა და აღგვეზარდა შიკოვნი, განსვევითარებნა გროვწოდის სოციალისტური კულტურა, დღინდი, გვეცხოვრა და გვეშრობა, ვვემუშავა და ვვედაქვანა საბჭოთა ხალხის ერთან მჭურ ოჯახში (ბჭ.შ.მ.).

ამ წლებსა და საუკუნებში რუსუნებით ვაოტარებს თიბონი სიყვარული და ურღვევი მეგობრობა ძმანღვებში ხალხებმა — სომხებმა და ქართველებმა, როცა ერთ ერს განსაკუთრებით უწიბრა, მას მეორე ამოღებდებოდა ხოლმე მჭარნი. უოველითა ახლო, რაც სომხების იმჭრითობა, საფრთხის უველადა საქართველობა, ახლაც ჩვენ უწიბონ ვამბობთ: რაც საბჭოთა კავშირის უქადის საშრობობის, მიმართულება სომხების წინამძღდეგაც, საქართველოის წინამძღდეგაც, უოველი სოციალისტური ერისა და რესპუბლიკის წინამძღდეგაც. და ამას ზურჯის ნუ დღივიწყებს (ბჭ.შ.მ.).

ჩვენი ძმა ხალხების მეგობრობის, უოთიერთდასმარებობის და თავგაწრების საუკეთესო ტრადიციების უველაზე შესანიშნავი დასახიერება გახლავთ სახელგონარ რეჟისორთა უღრედი კომპარტი, რომელმაც უმაღალითი ვაგვაციბა ვაოტინა ამირეკავიასითა საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებისათვის ბრძოლაში (ბჭ.შ.მ.).

მაგრადებმა ლენინდარული სტეფანე შუმიანის სიტყვები: „მებრძოლი მარტო იმბოტო კი არ ებებება ბრძოლაში, რომ ვაიბარეკვოს. იგი იბრძვის, რადგან უბრძოლველობა არ შეუძლია; იგი იბრძვის ზოგჯერ, რათა თავი ვასწროს“.

ეს თბილისში ითქვა, ვამჩინებო სომხები მედაგოგისა და მწერლის ვაზარის ალიანის, იმ ადამიანის საიბუთლო სხვა მოზე, რომელიც, ისევე როგორც ბევრი სხვა შესანიშნავი სომხები მამუღიშობლი, ქართველ მიწაში განსვენების.

ჩვენ ბედნიერი ვართ, ამხანაგებო, რომ მეგობრობისა და უოთიერთდასმარების ტრადიციები დღესაც ცოცხლობს და იფურქნება.

რა ტურფა, რა მშვენიერა დღესადნი-

პოინი და პართოლსნი
მხატვრები: მ. ზვიტია, გ. ვაისურაძე, ს. თფერაშვილი.

ლი სომხეთის ეს ხომ ნამდვილი ხასწულთა ჩენი საპეოთა დრეებისა. და ამ ხასწულთა მოხდენა შედგომი მხოლოდ სომეხ ხალხის არაჩვეულებრივ გარჯას და სწორუბურ შრომისუნარიანობას, ხალხისა, რომლის მარჯვენას ხელწყნება და ემორჩილება ყველაფერს — თვით ქვეპიკ ე. შ. მხოლოდ გამარჯ ხალხის მარჯვენას შედგომი ესარებინა ამ ხროესა და ქვებში პურულო, გამოეწერა ქვიანა წყნად, ამოიქვენა ამ ქვით კერა და ემუხლად დიდებული სრა ხასხელთი, აგვი არქიტექტურის ძეგლები და გამოთვალა ზარ-გლოვის ქვები — ხანკარები — ხელწყნების სწორუბურა ნაწარმოებები. განა ეცივრო არ არის იმ ადამიანთა გმირობა, ვინც უფიცილო უარსაბნის ქვები ჩეთილად ამპირალა და წაოტოტად აქცია (მშუბარნი ბაშვი).

დღეს ჩვენ ქებათქების ვახსათ სომეხ ხალხის ამ ნაჯვ, ხასწულთმოქმედ მარჯვენას, პატვის მივაგებთ მის გენიას, მის ვაჟკაცობასა და მედვარ სულისკვეთებისა, მის უტუბოსა და შუგოვრობას, და, რადა თქმა უნდა, გულს მისას, ხაოცად უშუშისა და მავარს, მალა მთებში, ვაროზ პიტალო კლდეებში რომ იმეზა, ახეთ მავარსა და ამასთანვე საოცრად ნაწლსა და ფაქისა, კაცთოყვასობის დიდი სიყვარული რომ ათობს და სოესას კეთობს, გულს, რომელმაც შუქმწენება ხალხს ყველაფერი, რითაც დღეს არის განწილული სომხეთი (ბაშვი).

წინა შეხედრისას ამ ტრიბუნადან ჩვენ ვდაასრობდით მძა ხალხებზე, ტუპისკაცი ხალხებზე... თქვენ უკვლახ კარავდ მოგვხებნებთა ჰაობისა და ქართლისის ეს თვდენა. ჩვენმა ახალგაზდა მხატვრებმა, ნანანობლივია — სწორედ რომ ახალგაზრდებმა, — დაბატის ეს ტუპისკაციები. და ჩვენც მუდუნ ჩამოვიტვით სურათი, რომელმაც გამოსახულია ირი შესანიშნავი ჰაუპიკი, გაჭრილი ვაშლივით რომ ჰგვყან ერთმანეთს. ისეთი წარმოსადგენი, ისეთი მოხდენილი, ხალხიანნი, მხიარულნი, შრომანი ხისხეტავით ვაჟკაცურენებული არიან, რომ თვალი ზედ დაგვჩვენა, და ამასთანვე, როვეც ეტყება უბნის სიმტკიცე, ეტყობა, რომ შუად არბა ჩაიდონდი დაიდა ხანგებო სკქენი თავიანი ხალხების საიდებლად, სამშობლოს საკეთილდღეოდ. ისინი ერთად მოდიან, ერთად მიიხარის ნათელი მგრძობისაყვდამაწინი, 18 წლისიანი, ჭრ ყველაფერი რომ წინა აქვს მხოლოდ საბჭოთა ხელისუფლებას შედგომი მოეცა ჩვენთვის, ძვირფასო ამხანაგებო, შესაძლებლობა — დაგვიყვანა ჩენი უძველესი ხალხები ახეთ ვაშალუკაცებმა, დავეყნა გაბჭურული ძალითა და გზენითა აღხასენი (მშუბარნი ბაშვი).

ნება მობოძო, ვადღებრემლო სომეხი ხალხი, ვადღებრემლო ერი, რომლის წინაშე უხნიდა ყველა გზა და რომელსაც ყველაფერი წინა აქვს (ხანგრძლივი ბაშვი)

დღემა შეინდა, საბჭოთა სომხეთი (ხანგრძლივი ბაშვი). და, მუდამ გამარჯვებული იყო ის უკვლავი ჩენი დიდი საბჭოთა სამშობლოს ყველა მძა ხალხთა უღრვევი შეფობრობა (მშუბარნი, ხანგრძლივი ბაშვი). (არამერსები).

ორი წლის წინათ ამერიკიდან სომხეთში ჩამოვიდა ცნობილი მწერალი უილიამ სარიანო. რიკა მან დადავლიერა სომხეთი, ეწვია ახალშენებლობებს, მიგმართა ტრადიციული შეთქობით:

— პირველად სომხეთში იყავით 45 წლის წინათ, რა ცვლილებები მოგვეჩვენა ახლა აქველურ უფრო შამაქვდავად?

— ამერიკაში მყავს მეგობარი, ექიმნი ამბარკემ ეკლეკიანი. ერთხელ მან მკითხა, შემოიხილა თუ არ ამერიკელს შორის ვაგარო სომხები... არა... — ვუპასუხებ მე. — სომხებს ხომ გვიან ბერიბერი, იტალიელები, ესპანელები... ამე კი შემოძლია, — მითხრა ეკლეკიანმა. „როგორა“ — „თვალეობი, სომხებს ძალიან ნაღვლიანი თვალები აქვთ“.

— „სომხები ყოველთვის ნაღვლიანი თვალები ჰქონდათ, — განავრო მწერალი. თვეწ მეითხებით, რა ცვლილებები შეგინებდა? ყველაზე უმთავრესი არის ის, რომ შრომობურ მიწებს მეგობრები სომხების თვალებში გაჭრა ნაღველი. მე ვხედავ მხენ, ვამბრთელ, ლაბან ხალხს.“

დიან, სომხების თვალები ერთ დროს სავსე იყო სევდით. პოეტური-ინტერსტი გაან ტვირანი 1915 წელს წერდა: „რომდე მკვების გულში არის ადენი ნაღველი...“ ეს იყო ხალხის ისტორიული ბედის სევდა, რომელიც გროვდებოდა საუკუნეების მანიბოძეზე.

პირველი მწროლიანი ძეგლები სომხეთისა და სომეხი ხალხის მესამედ კულტურის ჩენს წელთაღრიცხვად მეექვსე საუკუნეს, ეს არის სპარსეთის მეფის დარისის სამაოდ ვრელი ლურსმელი წარწერა კლდეზე. მეფე წერდა: „მე გამზანე სომხეთში ჩემი მასხური, სახელად დაღარ-შისი და ასე უბრძანებ მას: — წადი და დაიბაყი ეს ხალხი, რომელიც არ შემობრძობება“.

ეს უძველესი წარწერა — თითქოს არის უძველესი სომეხი ხალხის ბიდი მინიბტურაში. დამპყრობთა წინააღმდეგ უთანასწორო ბრძოლაში ვატილა მთელმა მისმა ისტორიამ.

1920 წლის ნოემბერში სომხეთში დამყარდა საბჭოთა ხელისუფლება. სომეხმა ხალხმა ამ მოვლენას უწოდა ერთი სიტყვა — აღორძინება, რომელმაც იბოვა მონღარი ფაქტის ზუსტი გამოსახულება. ეს იყო ექმმართველ საოცარი აღორძინება. ხალხმა, რომელსაც საუკუნეების მანიბოძე დაჯარავებდა ჰქონდა სახელმწიფოებრიობა, მიათვავ სახელმწიფო დროშა, თავისი გვრიბი, აღიდგინა ბურთთმოდერული სიბიერება.

ყოველდღე ამის მშვენიერ განახლებებს წარმოადგენს გრეკების, ახალი სომხური არქიტექტურის შედევრი თავისი მომუშავეების შენობებით, ლენინის მოედნის გასაკარო ანსამბლით, ფართო პრისკოპიტებით, საცხოვრებელი სახლებით, მგელკებით. შემთხვევით არ იყო, რომ ცნობილი ამერიკელმა მხატვრებმა როკუელ კენტმა ერეკვას ბურთთმოდერების სასწაული უწოდა.

სომხეთი მთავარიანი ქვეყანაა. დასერილი ღრმა ხეობებითა და უფსკრულებით. მკვირუწიანი მინიბრები საუკუნეების მანიბოძე ჩამოღონებინებზე ამ ხეობებში, მონა კი უტობოდა და იხარებოდა წყურვილისაგან. ტყეულია რილი

ამბობდნენ. სომხეთში ნაბეჭდობით წყლის წყითი სისხლის წვეთზე მეტად დასოსო. ერეგნის მამბლობად არის სოფელი ჭრები. არსებობს ამ სოფლის სახელწოდებასგან გამწარებულე (კლდეა და, ჭრები) ტიპის მძაღლი (წალობისა). მოკეთხობრები, იფარეკი ერთ ნაწილს სომხეთში იყო განსაკუთრებით გავრცელებული ზღვხელთ. ხებში ზნობოდა. მორწყვის რიგი მოუვიდა ორი მეზობელი სოფელს. და ის უწამოერი დავა — რომელს მომწერო პირველად? ვადაწადა ვაგვხანათ კაცები როივე სოფლები. რომელი პირველი მოიყვანდა ცხვარს და შესწორავდა მსხვირპილად, ის მოუბოვებდა სოფელს პირველად მორწყვის უფლებას.

მღვალავ იმდენი უძებრდნენ გლეხის შრომის, ჭრეჩილო გლეხი იგვიანებდა. მაშინ ერთხელთა ჭრეჩილო ვადაღვრა ეწონ — მსხვირპი და შეწერა და სოფლის მოწყვეტი უფლება მოუპოვა.

ეს რა თქმა უნდა. ლეგენდა. მაგარი ისევე როგორც ყველა ლეგენდამ, მასშიც არის სინამდვილე — წალო ვიწველ-თვის იყო სომხისათვის ნამდიათნობა.

ამჟამად სომხეთში მოქმედებს 850-ზე მეტი სანიტარული სისტემა 11 ათას კომიტების სიკრებში. და ამდროეა წყალი, ცხოველყოფილი გახდა გამპრობა მიწა.

დღეს რუსულბოლის სამარწველო და სამეცნიერო-ტექნიკური პრაოტისი ცენტრება ხალხის ძალითა ვაბოთარების დეკრეს, აღსანიშნავია, რომ სომხეთის მეცნიერებათა აკადემია დაარსდა დღის სამელო ომის მძიმე წლებში. რუსულბოლის წარმატებით ეთიარება თანამედროვე მეცნიერების ისეთი მნიშვნელოვანი მიმართულებები, როგორცაა ასტროფიზიკა, ბიოფიზიკა, თეორიული მექანიკა, გეოლოგია...

როდესაც უილიამ სარიანმა თქვა, რომ თვალეობი სევდა გუქრა სომეხ ხალხს, მე გამახსენდა აკადემიკოს ვიქტორ ამბაკუძიანის თვალეობი. შიბოლბა იბოტომ, რომ იგი ვამუდნებთ ვარსკვლავებს მესკეტრის, შიბოლბა იბოტომაც, რომ მისი თვალეობი გამოსხავენი რწუმენას და სიხარულს. მე მასხენდებთ თვალეობი მართლის სარ აინასი, რომელმაც სომხეთი ხანგული მშვენიერი იბოლა. თვალეობი არამ ხანგულიანისა, დასავლეთ-დასავლეთი, რაც ვამოწმებოდა იყო სომხეთის აღორძინებულ მიწის უხვი ფერებით.

ორი წლის წინათ ვახტოლი არჯენტიანში, სიდაც საკამოდ ბებრი სომეხი ცხოვრობს. სტიბინობით ბუენსა-აიერსის ქუჩაზე. ყურადღება მივიქცეო საოცრად ლამაზ, ჩემთვის უცნობი ხეებს, რომელთა ძალიან მზროლად ვგვხდებოდა. დავიბტურესლ მათი სახელწოდებები. „პაბოთ-ლიცდა, რა ჰქვია ამ ხეს“, — ვამოვბოდი ითხოვა. მაშინ ჩემმა ერთ-ერთმა თანამგზავრმა თქვა: „ჩვენი არ შეგვიცნია ვაგამოხებით ალბათ იბოტომ, რომ ეს არ არის ჩენი შრომობლიერი ალვა, არც უჭრამი, არც ჩენი ქელოვი. აბოტომაც იგი უსახელო... იდევე, როგორც ჩენი ცხოვრება ამ უცხოეთში — ისიც ნომ უსახელო... და მას მიყვამა აბრი მხოლოდ მაშინ, როცა ჩენი დავბრუნდებით სამშობლოში“.

წაგნიდან „სომხური კეკეები“

— შარდვას პატროსინი

ჯარისკაცის უცხო მსუბუქი, გაყვრილი მაზრა ერთდროით, რაც მათ ათბობდა — ბულივარს ქუდზე მიწვეული ხუთმიმიანი ვარსკვლავი.

ვინღო გზა ვლადო, მაგრამ დაუფრენა არ შეეძლო — შირს ზღა დაუფრია სომხები. იქნებ ამიტომაც ჩქარობდნენ მოლაპქრენი? ჩქარობდნენ მიუხედავად იმისა, რომ უცხო დახეული მაზრა, მიღობდნენ ყინულსა და ქარბუქში, ქაობანი გზებზე.

ნიოლუბის შეთრეობებზე არბია სომხეთში შედიოდა.

როგორი დღე იყო? ერთმა წინ მიმავალმა ჯარისკაცმა მაღლა აღმართა მუყაოსაგან გაბოქროლი ასო და ხმა-მაღლა დაიძახა:

— რა ასოა? მათ, ვინც გაიგონა, წამოსწივს დაღლილობისგან ჩაქინდროლი თავი.

ასო დიდი იყო, მუქი ნიოლუბი ფერისა. პასუხი არ ისმოდა.

— ეს რა ასოა? — ისევ წამოიძახა ჯარისკაცმა, მუყაო უფრო მაღლა შემართა.

ამჯერად უკანა რიგებშიც წამოსწივს თავი ჯარისკაცებმა. მუყაო კარგად ჩანდა, ჯარისკაცს გაუჩინებ ხელში რომ, კმერა. უმეტესობას სკოლა სიზმარში თუ ეწახა, ამიტომ სულ რამდენიმე კაცი გამოეხმაურა.

— ვინც წერა-კითხვის მეთოდზე, დღე, წინ გა-მოვიდეს! — გაიძახა ვარსკვლავმა.

შემოწამს რამდენიმე კაცი გამოეყო.

შესვენეს. ეჭვში შეიკრინდნენ და რაცა ღამეობა გა-ნახლდა, ისინი წინა რიგში მოექცნენ, არბია წინ წავიდა: შირს სულ დაუფრია სომხები.

— ეს რა ასოა? — გააყვიროდა პირველ რიგში ვინცად და რაც შეეძლო მაღლა სწევდა მუყაოს.

— ბ, „ბენი“ — ისევ პირველ რიგიდან ისმოდა პასუხად.

— რა ასოა? — კითხულობდა ჯარისკაცი.

ახლა უკვე სხვადასხვა რიგებშიც ისმოდა პასუხი, ერთმანეთს ეკითხებოდნენ, ერთმანეთს კარნახობდნენ.

— ბენი... ბენი... ბენი... გზა მოკლებოდა.

ქარბუქში? ეს რა ქარბუქია, მსუბუქი ნიავ-ქარი თბობავს, მაღლ ჩაედგება... რუსული მაზრა უბილია.

- ეს რა ასოა?
- შა... შა... შა...
- ეს რადაა??
- რა... რა... რა...

ახე და ამრიგად შევიდნენ სომხეთში: თითქმის შეიარაღებული სწავლობდნენ შერსობის ან-ბანს და სომხების ქვა-ღლირიან მინახვ თავის ხალხის კანონიერ უფლებას ამყვიდნენ ხელს. ეს სინამდვილეა თუ ლეგენდა?

ქონ იყო ის უსახელო ჯარისკაცი, რომელმაც ენოქუქსა და ყინვით სასწაულად მოიგონა მუყაოს ანბანი? არ ვიცი. შე მწამს ლეგენდას, მშურს იმ ადამიანებისა, რომლებიც შეუძლია შეთრეობს ლეგენდები. ეს ამაგი კი მოვისმინე შეთრეობებზე არბიის ერთ-ერთ მეტროპოლიტანს, რომელმაც ანბანი იმ მწელ ღამეობის ფაშა შესინჯავდა.

ბებია...

ას წლამდე, მაგრამ დახუტუბას არ ცდილობს, აგერ, მესამე წელია იგი სულ ოთხმეც-დათექვსმეტისაა.

ზოგჯერ საუბარში გამოვიწვევ ხოლმე.

„ერთხელ ჩვენ, გოგოები, ვეზში ვისხედით, ვეცხვდით და მხედარი შობის, სხვებიც მოჰყვანია, ერთი წვერ-უღვამა იყო, წელიწადი მხოლოდ, მერე გავიგე, რომ იგი კათოლიკოსი მამიანი იყო.“

ბებიარების ძმა, მაღალი ჩინის ღვთისმსახური, 1915 წელს ემიგრანტში მივიდა. ამ წელს ქალაქს უამრავი ავადმყოფი, მომაკვდავი ლტოლული მოინახდა და არქიმანდრიტის სიყვდილმა უკუმწივალად ჩაიარა, დღემდე მისი საფლავი ვერ ვიხილავ.

ბებია მიყვებოდა:

„მისი ოთახი ჩაკეტეს, დიდი ბოქლომი და-ადგეს. ჩემი ძმის ავადმდებმა მონასტრის უნდა დარჩენილა. ამ დროს გამახსენდა; რომ ჩემი დიდი ფურცლის ქამარი იმ დარჩა, მაგრამ ვის-თვის შეთქვა. ბოლოს ერთ ჯაჯარა კაცთან მი-ვედი, წმინდანის სახე რომ ჰქონდა. მომიხმინა, გაილიმა, სვედიანი დიდილი ქონდა, არბია მშვედელი და უფრო მაღალ უქორწინდა. კარს ბე-ჭელი მოაბრებს, ქამარი გამოიღებოდა. მერე გა-ვიცე, ის კაცი, წმინდანის სახე რომ ჰქონდა, ოვანს თუმანიანი ყოფილა.“

„არ მახსოვს რომელ წელს — მაშინ მე უკვე-სმეტი წლის ვიყავი, — ძმამ პარიზიდან და-ნაჩნალო გამოვიყვანა. მთელმა კითარებმა მოიყარა თავი. დანით რა უნდა გვეტყობინა — გასაგები იყო, ჩანდალი კი რაში უნდა გამოვი-დგომოდა — ვერ ვაძვირებდი.“

ბების ეკუთხები:
— გინახავს მხედარობაზე კონკრეტულს ქე-გლი? აი ის, უფრავლებმა რომ დაუდგეს?
— თითონ ამდრანიკი მინახავს.

— როდეს?
— სწორედ იმ დროს დედაშენი გავათხოვეთ, — გუგუბნი გადეთავიზება, 1915-1916 წლები გამოვიდა, — პო, ღამით ჩამოვიდა და წამო-ვი წავიდა. მთელი სოფელი დღესასწაულობდა.

— სახლებში ნავთის ღამებში და სათხოვნი ანბნის, ყველა ზარი ავადგუბნის... ვიღაც ჯანი-ანმა... შოცა, რა ერქვა? მეორი ვერძობი, მე-დარბოთავარი ვნებზე შეივსა და ის ატარა. სულ ახლა მხარზე იგი, მის ფესსავმელსაც კი შევახვ ხელი. ბები კი მეუბნები, ძვილიო.

მახსოვს, ბებია მტკიცედ ამბობდა:

— აი ამ ბიჭსაც დაჯაქორწინებ და დამშვი-დებით მოვაკვებდი.

ჩემზე თქვა. ახლა ჩემი გიგონა მეოთხე კლა-სშია, ბებია კი ამბობს:

— ლევონის ქორწინლსაც რომ მოვეცნო, აი მაშინ...

ოთხმეტე წლის ლევონი ჩემი ბიძაშვილია.

ბებია...
იგი დღესაც მურის „წინდრნაქს“ და ჩემზე ბრუნ მოსდის, რატომ შენი ერთი წინაი მაინც არ მარქვო.

— რად გინდა, მაინც არ ნათიოხვებ ბებო.

— კამოზელ დაიდებ, ჩემთან მივლეთი ხალხი შემოვლი, დანიახვენ და გაიგებენ, რომ არ გა-ვინჯდები.

ბოლო დროს მოინახე, იმ ახლანდებს იგო-ნებს, რომლებიც დიდი ხნის წინათ წავიყნენ იმ ქვეყნად. სიყვდილზე ისე შევიდა ღამარა-კობს, თითქოს ოტბა ხბით უნდა გავეზაზაროს.

— რა მისეთი ადამიანი და რა მწიფე გარგა-რა, — ამბობს იგი, — დღეს არა, ზვალ ჩამო-ვარდებმა.

მხოლოდ ერთხელ რაღაცაზე იყო განანწყ-ბული და დაიწვილა:

— სიყვდილი საყვდილი უნდა იყოს, — მო-სურებდა — იყიდი და მოკვდები, თორემ...

ბებია... სომეხი ბებები...
ისინი რომ არა გვეყვანდნენ, ვინ გვიამბობდა ჩვენი ბავშვობის ცისფერ ზღაბრებს? ვინ ჩა-ვიკვდივდა დედობრივ ხელს, ვინ იქნებოდა ჩვენი დამრეგებელი, ვინ ჩაგვიტარებდა სიყვით პირ-ველ გაკვეთილებზე?

თარგმანი: მ. შიშოლიძის.

გალოცავთ, კინოუსსო, კეკეებსო!

გაუმარჯოს საბჭოთა სომხეთის! გაუმარ-ჯოს სომეხი ხალხის დიდ ზეიშს, ახალი სო-მხეთის 60 წლისთავს!

მე როცა სომხეთზე ვფიქრობ, ამ ფიქრს ჩვენი უკუდავი წინაპრების აკაცი წუგით-ლისა და ოვანს თუმანიანის სიტყვებით ვიწყებ: „შენ სომეხი ხარ, მე კი ქართვე-ლი“. მაგრამ ძმები ვართ ერთმანეთისა... „სომეხთა იმ მოღვაწეს, რომელიც არ გა-მოლიდა საქართველოს დასაცავად, —

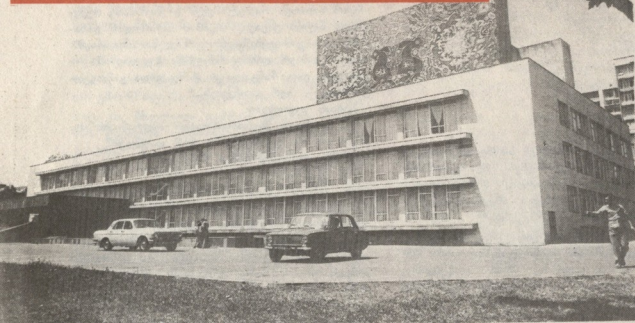
არ ესმოდა თავისი ხალხის და თავისი ის-ტორია: იმ ქართველს, რომელიც არ იცა-ვდა სომხებს და სომხებს, — არ ესმოდა ქართველი ხალხის და საქართველოს ის-ტორიული გზები, ის სომეხი კი ქართვე-ლი, რომელიც კარგად იცნობდა და რომე-ლსაც ესმოდა თავისი ხალხის ბედ-ღობი-ლა და ხასიათი, მისი უმაღლესი ინტერესები, ყოველთვის იცავდა თავის მეზობელს, როგორც თავის თავს.“
— ამ სიტყვებს, ამიერკავკასიის ხალხთა

თრი დიდი მოღვაწეს ამ აზრებს, დამატე-ბა კი არა, საუკუწო დასწოლმა სჭირდება. ამ სიტყვებმა უნდა იცოცხლოს თათბობი თათბობი, საუკუწებიდან საუკუწებში.

მე როცა სომხეთზე ვფიქრობ, ამ ფიქრს ჩვენი დიდი წინაპრების ამ სიტყვებით ვი-წყებ და შემდგამ ამავე სიტყვებით ვი-წყებ.

ირაკლი ავაშიძე

სოციალისტური შრომის ზვირი, ახალმწიგნოსი.

დადასტავის კომუნისტები

თენგიზ მენთეაშვილი,
საპარტიო მუშაოს კ. თბილისის საქალაქო
კომიტეტის პირველი მდივანი

კომუნისტურმა პარტიამ ღირსეულად დამკვიდრა ლენინური პარტიის მაღალი და მწინდა სახელი, ეს საყოველთაო აღიარება მან შეძლო სოციალისტისა და კომუნისტის დიადი იდეებისადმი უსაზღვრო ერთგულებით, თანმიმდევრული პრიციპული მშრომული ხალხის თავისუფლებისა და კეთილდღეობისათვის. ამიტომაც არის, რომ სკკპ XXVI ყრილობისათვის მზადება გასდამ პარტიულ-პოლიტიკური მნიშვნელობის მქონე მოვლენის მასშტაბებს და იქცა საერთო-სახალხო მოძრაობის ისტორიულ ნიშანდებად, ჩვენი დიადი სამშობლოს ყოველი მოქალაქის საპატიო და საპასუხისმგებლო მოვალეობაა.

სკკპ XXVI ყრილობის შემდგომ განვილოდნენ სამართაო ხალხის მოღვაწეობა, პრამაში მოპოვებული გამარჯვებები. პარტიულ მუშაობასა და პოლიტიკურ ცხოვრებაში მომხდარი გარდამქმნებით, სოციალისტური საზოგადოების ყველა სფეროში მიმდინარე პოზიტორი ისტორიული ნიშანდებად აღვიღო დაიკავებს ოქტომბრის სამშობლოს ისტორიაში. მეათე ხუთწლიანი განვლილი ეტაპი იყო და არის ხალხის კეთილდღეობის, მშვენიერებისა და პროგრესის დიდი მონაკვეთი.

საბჭოთა კავშირის კომუნისტურ პარტიის მიმდინარე წლის ოქტომბრის პლენუმმა სათანადო შეფასება მისცა ხალხის ნაშრომისადმი, სოციალისტური საზოგადოების მიერ მეათე ხუთწლიანი კომუნისტურმა პარტიამ ღირსეულად დამკვიდრა ლენინური პარტიის მაღალი და მწინდა სახელი, ეს საყოველთაო აღიარება მან შეძლო სოციალისტისა და კომუნისტის დიადი იდეებისადმი უსაზღვრო ერთგულებით, თანმიმდევრული პრიციპული მშრომული ხალხის თავისუფლებისა და კეთილდღეობისათვის.

დედ უნი წინ გადადგმული მძლავრ ნაბიჯი. პლენუმზე ამხანაგ ლეონიდ ილიას ძე პრენცვის საბრძოლო სიტყვები ღრმად, მეცნიერულად დასაბუთებული ანალიზის საფუძველზე, ჩვენი წინ გადადგმა ახალი პერსპექტივები, სახალხო მუშაობის განვითარების საბრძოლო ავიცანები.

მეათე ხუთწლიანი დიდებული შრომითი გამარჯვებანი მოპოვეს საბჭოთა საქართველოს — ჩვენი სახელმწიფო მრავალფეროვანი რესურსების მშრომელდგმა. საქართველოს კომუნისტებისადმი, გამოვალის მშრომელობისადმი, გამოვალის გულბოლი მოლოცვანი ზაინდ გულბოლი სიბრძნელ. ი. ბრენდელმა ჩვეული სიტყვით და გულსმინერებები შეგასაქარაველი ხალხის შრომითი ნეღლით კომუნისტის დიად მშენებლობაში.

რესპუბლიკის კომუნისტები, თავის მორიგე XXVI ყრილობაზე ჯეროვანად განსაზღვრება სახალხო მუშაობის ყველა ფორმებზე ხუთწლიან მანძილზე განვლილ მუშაობის შედეგებს. საქართველოს დედაქალაქის კომუნისტები, თბილისის სახელმწიფო მუშაობის კლასი, სახალხო ინტელექტუალის წარმომადგენლები, რესპუბლიკის წარმომადგენლები მხარდებენ მაღალი მოქალაქობითი პასუხისმგებლობით იღვინან სამშობლოს საყუარდლოდ, დიდი პარტიული ფროუნის ღირსეულ შეხვედრისათვის.

როდელი და სარტყეობის გასწვრივ თბილისის პარტიულმა ორ-

განიზაციამ მეათე ხუთწლიანი იგი მუშაობის პარტიულ მუშაობაში მნიშვნელოვანი სტილის დამკვიდრებისა და განმკაცების, პოლიტიკური, ორგანიზატორული და აღმზრდელი მუშაობის დახვედრისა და სრულყოფის, ეკონომიკური, სამეურნეო და კულტურული მუშაობისადმი პარტიული ხელმძღვანელების შემდგომი გაძლიერების ნიშნით. დემოკრატიული ცენტრალიზმისა და სხვა მნიშვნელოვანი პარტიის სანდებო მოთხოვნათა განხორციელების წყალობით გაიზარდა პარტიული ორგანიზაციების დავლენა მასებზე, მისი ხელმძღვანელი და წარმართული ძალა.

პარტიის საქალაქო კომიტეტისათვის გადაწყვეტი მიმინებულა პქონდა შიდა პარტიული დემოკრატიის განხორციელება და პარტიული მომხიობისათვის პრინციპების შემდგომ განმტკიცებას. პარტიული მუშაობისათვის ამ ორი უნიშვნელოვანი ფაქტორის ორგანული დაკავშირებას — კომუნისტთა ავანგარდული როლის ამაღლებისათვის კლასობრივად მეტი და ჩვენი საზოგადოებისათვის უცხო მოვლენების წინააღმდეგ ბრძოლაში. პარტიული ორგანიზაციების, კომუნისტების უკრძალვით, ორგანიზატორული და პოლიტიკური მუშაობის, ფორმები და მეთოდები, გამოცდილება და საუბრები მიმართული იყო იმისკენ, რათა იმრავლის დიდობაში, უკეთ

დავაყოფილეს მშრომელთა პარტიული და სულიერი მოთხოვნებანი, კიდევ უფრო განმტკიცდეს ჩვენი ხალხის ერთიანობა, ინტერნაციონალური მეგობრობა, მჭიდროდ დაგრავით პარტიის, მისი ლენინური ცენტრალური კომიტეტის გარშემო.

პარტიის თბილისის საქალაქო ორგანიზაციის XXVII კონფერენციამ თავის დროზე განსაზღვრა და დააკონკრეტა პარტიული ორგანიზაციების პოლიტიკური და ორგანიზატორული მუშაობის მთავარი აზოვნები, ქალაქის მრეწველობის განვითარების ძირითადი მიმართულებანი, რომლებიც გამოიმდინარეობს პარტიის XXVI ყრილობის მოთხოვნებიდან. ჩვენი მუშაობის შემდგომი წარმატებისათვის უფლებები მიმინებულა პქონდა პარტიის საქალაქო კონფერენციამ სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტიკურის წევრობის განდებობის, საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანის ამახანაგ ე. ა. შევარდნაძის მიერ წარმოქმნილ სიტყვას. მასში პარტიული თვალახებვით იქნა წარმოდგენილი არსებული ვითარება, ძალზე დამაჯერებლად და ცხოვრებისეულად განისაზღვრა თბილისის კომუნისტების ახალი საბრძოლო ავიცანები, რომელთა პრაქტიკულად განხორციელებამ შესაძლებელი გახდა წარმოების სიმძლავრების გაზრდა შრომისანაყოფობის ამაღლება, შრომით

კულტებზე მომთხოვნეობა და დიქციონის დამცარება. თბილისელმა კომენტატორმა, დედაქალაქის ნაწილება-დანებულდება შრომითმა კულტებზემა შეძლეს დაქალიათ რთული ხასიათის ეკონომიკური და სამეურნეო პრობლები. აღმოფხვრა მთელი რიგი სერიოზული ხასიათის ნაკლავებები, ჩამორჩენები. პარტიის თბილისის საქალაქო ორგანიზაციის მიერ განკუთვნილ მუშაობის პირდაპირ შედეგად უნდა ჩაითვალოს ის, რომ სასოფლო-სამეურნეო ცხოვრების ყველა სფეროში მიმდინარეობს და მკვიდრება პოზიტიური პროცესები.

ჯერ კიდევ მიმდინარე წლის 12 სექტემბრის უბატკავს სამშობლოს თბილისელმა მშრომლებმა სამარეწველო პროდუქციის ზრდის ტემპების მიხედვით გვემის შესურვლება. მრეწველობის მუშაკებმა შეძლეს 31,6 პროცენტით გაზარდეს შრომისსაყოფრეწვა. დღეს ვკვე გამოიხელება 45 მილიონ მანეთის ზეგვემით პროდუქტია.

შესრულდა წინასწარლობო სოციალისტური ვალდებულება და მიმდინარე წლის 25 დეკემბრისათვის განაღდებათა მიმდინარე წლის გვემით გათვალისწინებული პროდუქციის ნარმოებისა და რეალისაციის გვემა. ეს ხომ დიდი და დამაბული შრომის, გვემაზომიერ და შინაარსიან ღონისძიებება ნაყოფია. ჩვენი მათიმა საბჭოთა სამართლიანად ხვდებათ არა მარტო ეკონომიკური და სამეურნეო ხასიათის მიღვევებს, არამედ პოლიტიკური და სოციალური ხასიათის გამარჯვებებსაც.

წარმტებების მიღვევა, მათი დაგვედრება და გვემითარება თბილისის საქალაქო პარტიული ორგანიზაციის, დღევანდელი კომუნისტების ერთ-ერთი მთავარი საზრუნავი და ვადაცაქრული საკითხი ვადა, რისთვისაც ვუკულებული იყო მუშათა კლასის, მთელი ჩვენი პარტიული აქტივის მოთხოვნათა არსებულ შეტყობილებებისა და რეზერვების ასამოქმედებლად. მუთავ ხუთწლიანს ვანგული პერიოდში, მიზანრეწვეული და ვადაცაქრული მუშაობის შედეგად, შესაძლებელი ვადად იქნა ათასი სამუქროსა და ორის კომპლექსური გვემითრების საკითხის ვადაცაქრვა. მწიფობამ ჩავევა 350-ზე მეტი აგომპირებულული და ვექსინირებული ხაზი. ნარმოების პროცენტით დაწინარე და ათვისებულიათა ათასზე მეტი ახალი ტყის მანქანა და ტექნიკური დაწინარე. უფრო ნაყოფიერი ვადად საქცილისტების, ნოტიარების შემოქმედებით მოვლავნობა. ხუთი წლის მანძილზე ნარმოების დაწინარე 24,5 ათასი ტონისადაწინარე წინადაცაქრვა, რომელთა ეკონომიკურმა შედეგებმა 116 მილიონ მანეთი უგვექრება.

პირაქტუვად მრავალი ნაბიჯი ვადაცაქრვა წარმოებულ პროდუქციის ხარისხის გაუმჯობესებისათვის. ჩვენი მიგავინა, რომ მარკის ღირებება, პროდუქციის ხარისხი

არა მარტო ეკონომიკური, ტექნიკური ხასიათის მოხივია, არამედ მორალური, მოქალაქებრივი და პარტიული დღინარეობის სფეროვაცა. სამართლიანად ვევაბრებს ის, რომ მიმდინარე ხუთწლიანში 1975 წელთან შედარებით რეავერ გაიხარდა ხარისხის ნიშნით წარმოებული პროდუქტია, მისი მოცულობა კი — ექვსჯერ. ქალაქის სამრეწველო კულტებზეში შექმნილი 1200 სახის პროდუქტია კატეგორიით უმაღლესი ხარისხისა, რაც თბილისის სამრეწველო რეგიონის მიერ წარმოებული პროდუქციის მთლიან მოცულობაში 22 პროცენტს შეადგენს. ამ წარმტებებში დიდი წვლილი მოუძღვის პროდუქციის ხარისხის მართვის კომპლექსური სისტემის დანერგვას, რომელიც ყოველ შიგარ სამრეწველო ორგანიზაციაში მოქმედებს.

მიმდინარე ხუთწლიანში 1,9 მილიარდი მანეთითა ათვისებული კაპიტალური დაწინარევიან თბილისელი მშენებლების მიერ. საქალაქოვად ვადაცაქრვა და მწიფობამ ჩავევა ათობით მსხვილი სამრეწველო ობიექტი, კულტურულ-საგანმანათლებლო და სპორტული მოქმედებები. ქალაქმა მიიღო მტროპოლიტენის ახალი ხაზი. საგანმანათლებლო და მანქანების მწიფობის ტემპები. მუთავ ხუთწლიანში ჩვენი ქალაქის მშრომლებმა მიიღეს 2,5 მილიონი ვედარბული მეტრი საცხოვრებელი ფართობი. ახალი საცხოვრებელი მასივების, სამრეწველო და სამოქალაქო დანიშნულების ობიექტების მშენებლობის პარალელურად მუთავ ხუთწლიანში საფუძელი ვადილი თბილისის უბნების ადრეგება და ეკოლონიკობის საქმეს.

მიღვეული წარმტებები წინალო იმ შესაძლებლობების, რომელებიც თბილისის სამრეწველო კომპლექსის პოტენციალს ვაამრია. ვველფერის სქიმივება დრო დრო, რომელიც ვადაცაქრულად, ხსროვად იქნება ვადაცაქრული, რაციონალურად და ვექსინირებულ იქნება ვადაცაქრული ისეთი საკითხების ვადაცაქრებათის, რომეორც არის მშენებრებისა და წარმოების მჭიდრო კავშირი, მატერიალური და შრომითი რესურსების რაციონალური ვადაცაქრვა. ამ ცულის პრობლემათა მორის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საკითხის ვადაცაქრვა — შრომისმოვერად და სვეცილობის ერთული ვადაცაქრების მომხდებვა სახალხო მეურნეობის ყველა რეკონსტრუქციისთვის.

წელს სამოცდასამეწი ვადიწინა დღიად ვადაცაქრვა ხალხის ისტორიული ოქტობრის სოციალისტური რევოლუციის დაბავეების საბეზოლო დღე. ოქტობრის ზეიშს თავისი ვადაცაქრებული მნიშვნელობა აქვს ხალხის ცხოვრებაში და ამიტომაც არის, რომ ამ ზეიშისათვის მუშაობისას ყველაწამ ვველფერში იგრძობება მილიონობით შრომელი კაცის აქტიური ცხოვრებისეული პოზიციები. ყველა

თბილისის ხედები.
სარატი მირიანაშვილის ფოტო.

ისმა ცდილობდა, მხოლოდ მაღალი შრომითი მანქანებით ადინინა სოციალისტური სამშობლოს დაარსების ისტორიული ოარი, რომელებაც ვადაცაქრვა მისცა მოსოფლოში პირველ პარლტრულ სახელმწიფოს, ლენინიზმის სახელმწიფოს, შრომისა და თავისუფლების, მჭიდრობისა და პრეგრესის მარადიული ტაქტის.

მომქ ერების ვვერდით, ქართული ხალხი საქმითა ხელისუფლების წლებში ნამდვილად ადინინდა და ვანეთარდა. ექვს ათწლიანი წელს სამოქალაქო სექციონისათვის იქცა სასოციალური ვადაცაქრების მონაპოვინად. ამ წლებში ვადაცაქრვა და ჩამოყალიბდა არა ერთი შესანიშნავი თაობა მუშათა კლასისა, სამეცნიერო-ტექნიკური ინტელექტისათა. ახალ-ახალი წარმტებებს ადწინს მდიდარი ტრადიციების მქონე მოსოფლო რევოლუციური და ხელოწინა თანამებრეწვე ხელეწიანა წარმოებების შესანიშნავად ისახება ცხოვრების სინამდვილე შრომის სიყვით, ის, რითაც ავ მდიდარი და მრავალმეწიანია ჩვენი საზოგადოება. პარტია, ხალხი დედე ვადაცაქრვის შემოქმედება შრომის, რამელიაც შესწევდა უნარი, ძალა, რამედ ჩანსდინე საქმითა ხალხის დიდებულ ცხოვრებას, მა-

ღალ მხატვრულ დინეზე ახასიონ და ვადიწინე ის შინაარსით მუედარტული სიღამაზე, რასაც სამშობლოს ბედინერება, სიყვით და მომავალი მქვია.

ღირწეული მამულითობა სამართლიანად და პატივთან ცხოვრებაში, უანერა და თავადებულ შრომება. ჩვენი საზოგადოებაში აღიზარდნენ წინაართა ღირწეული შრომითივებით, თანამებრეწველი, რომელთა ცხოვრების შიგარათა სველისთვის ფურცელთა მუშინების საზოგადოების მუშელობის მატინაზე. კონსტანტური ღირწეული, ღალი ვადამეწი, ავკი შანიძე, ირაკლი შანიძე, ვიკო ანჯაფრიაძე, მუშანა მთიკვიანი, ნიკო ვეცხლავა, ვადინარე მელიძე ის საბჭოთა თბილისელი მოქალაქენი არიან, რომელთა მოღვეწეობა ადაცაქრვა მაღალი კომუნისტური იდეალებით.

დღეს მათ სახელობის ერთად ძალზე მდიდარია ამგვერად და მოქტირნაშავი ადამიანების კომრტა. ჩვენი ცხოვრების რიტმს თავისი ვანუმეორებელი კოლორტისა და ძალის მატება ახალგაზრდობის, თბილისელი ქალბუკებისა და ქალთბილისის სწავლა და შრომა. სამოქალაქო ახალგაზრდობის ნეადე ვადეარდის, პარტიის ერთული თანამეწიანსა და რეზერვის — ლენინური კომპაგნიის რიტეში ვა-

ბიოგრაფიული

აკაკი წერეთელი

ნათელას ხმებზე

ჩანჭვრის სიმები ვაჟები, მოვართე წელა-წელი... შეუხმბატკილე ერთმანეთს, ოდელა-დელა-დელა!

თავ-თავის ჰანგზე, თავის ხბით, წკრილობს ერთად ყველაო, ერთი-მეორის თანხმობით: ოდელა-დელა-დელა!

ერთი მათგანიც რომ გაწყდეს, მაშინვე უხდა ყველაო, რომ არ გაუფუქდეს ჩანჭვრით: ოდელა-დელა-დელა!

ჩანჭვრის სიმები თანაო, სიმები ჩვენ ვართ ყველაო, სხვადასხვა კუთხის მცხოვრები, ოდელა-დელა-დელა!

ჩვენც ხომ სიმების სისუსტემ სინათლე დაგვიბნელოა... ბნელში რა სასიმღერაო: ოდელა-დელა-დელა!

მწერიც კი ცხოვრობს თანხმობით, ფუტყარი... ჭიანჭველაო!.. და ჩვენ რათ ვმღეროთ (ცალ-ცალკე, ოდელა-დელა-დელა)!

ერთობა ჩვეთვის ტახტია, ერთმანეთს — სასარობლოა! მტრებს „ევი დეა“ ვამახობთ და ჩვენ ვთქვით: დელა — დელაა.

გმარა, ამდენმა ცრემლებმა სიმები დაშისელოა... ვერც ვსარაო... ვმღერო, ოდელა-დელა-დელა!

უღრესად ძნელია წერა დიდი პოეტის შესახებ. მე დამწერია აკაკი წერეთელზე. მის ჯადოსნურ შემოქმედებებზე და შემდეგ დიდი ხნის განმავლობაში მაწვალებდა უკაპობის და დაუკმაყოფილებლობის გრძი ი ბ ა. ვხედავდი, ვერ შეუძლო გამომეხატა ის ადრთოვანება, რომელსაც განვიციდი საქართველოს ამ ქეშპირიტი ბულბულის ლექსების კითხვისას. აი ახლაც ვთქვი ბულბული და დავფიქრო: ვანა აკაკის შეუზღულდავი საქყარო შეიძლება დაიგროს სხვა მრავალთაოვის მიწუფდომებამ განასზღვრებამ — ბულბული?! აღზათ დაუძლეველ ამოცანას ვიხსახებდი, ვიხსახებდი იმ ემოციების განმარტების და ადმთობის ცდა, რომლებიც იწვევენ პირველი შეხედვით ასეთი ჩვეულებრივი გათიომული სტრიქონები, თვიდანვე გაწყრული ამაბეა. რადანაც პოეზია — ამოუხსნელი მოკლეანა ისევ, როგორც ყოველი სასწაული.

და სწორედ ამის გამო ათასჯერ უფრო მნიშვნელოვანი და სასარგებლოა ლექსების ეჭროს თისიდან სვა პოეზიის თეოლოშიაოლი ღვინო, ვიდრე იმსჯელო მის შესახებ, თუნც დღრმასზრებულა გრძინბები მისდაიმ საღარაა იმ გრძინბებისა, რომლებსაც ემპოლოგი ენისადმი განიცდი. მშობლიურ ენას ხომ დედისათან ვრასად პირველ რიგში პოეზია ვუასწავლებს.

ვაგწვი ხელოვნებას ვერ ლექსის საშუალებით ეჩივარება და ასე თუ ისე ეჩივრებულა ხატყვასაც კი მერე იწვევს: ერთი წუთით წამოვხედვლინთ: რომ არ დაწერილიყო „მეფხის-ტყაოსანი“ და „ადგილიანი“, „მერანი“ და „ჩემი იარაო“, „განდეგლი“ და „გამბრდელო“, „სულდა ქეთულაური“ და „სილავალები, ანუ ვარლი სილაში“, ვანა გვეუკარებოდა დედენად ასე თავადიერებად: „მე დავიგდეთ ყურს თუნც მთელი დღე და მთელი ოღმე, მე დავიგდებთ ყურს

თვეობით და წელწაფობით, ილაპარაკეთ, გვეღვრებით... ოლონდ ქართულად... ოლონდ ქართულად ილაპარაკეთ...“

აკაკი წერეთელი იყო ქართული ენის ერთ-ერთი ყველაზე დიდი მოჭირნახელე და ქიმაგი მთელი მისი მრავალსაუკუნოვანი განვითარების მანძილზე. ფსადლეუბელთა აკაკის დეაწლი ახალი ლიტერატურული ენის შექმნაში ასე ვუასწავლიან სკოლაში და ჩვენ მზიავდ არც კი ვეფიქრებდით იმ გარეუბებას, თუ რადუნდ უროლებს საქმეს გაართვეს თავი თურგდელულებმა, როგორი მძიმე ვყარი ხიდეს. ცნობილია, რომ სამწერლო ენას საღარაოუსთან შედარებით მეტი კონსერვატოლობა ახასიათებს. ამას აქვს თავისი როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხარეები. გასული საუკუნის სამოციწლი წლებისათვის უარყოფითმა მხარეებმა იძალეს, დათეფუნეს დადებითი. ენა მირეულა ვადასალოცებას მოიხიზელა, ენა საესებით „კანონზომიერება ვასდა ორი თამბის ვაფთერებულ შეტყეების საგანი, როგორც პრინციპულად, ვამბედაობა და, თუ გნებავთ, შეუდრეკობა უნდა ვაბეჭინა აკაკის, ვისადმიც პირველ ხანებში დიდი სიყვარული იჩინდნენ „მადები“, რომ არჩიულე გზის ბოლომდე ერთგული დარჩილიყო. ვაგისენიით ენასეოზედრემის მიერ გამოგზავნილი წერლო, სიადეს ეს მღელელი და შეთავსებით ცნებრი პოეტობას უწონებდა ახალგაზრდა აკაკის და მამაშელორდა სთხოვდა — მდაბალი ენით ნუ წყნერი, ოთრმე შენს ლექსებს. „ქალები იმღირიან და ვარ თუ მეგ შენს ენას მიეჭვიონ და ვადიგდებთ გულიდან შეველი დარბასაღური ქართული“.

დარბასაღური ქართული უწიწიწედ აკაკის ქართული ვახდა მისთვის ჩვეულო სდა მორფოლოგიით, ვაჭყვირავულ სინტაქსით, ხალხური ლექსიკით.

ენის სიყვარული საშობაოლოს სიყვარულის უმწიშენელოვანები და ვახუყოფელი ნაწილი იყო აკაკისათვის. საშობაოლო კი დასამაინდნეუ სალოცავ ხატულ დასახა და მთელი ცხოვრების განმავლობაში მის საყვირდელად იღვერდა.

საშობაოლოს სიყვარულმა ვანაპრობა ის მოქალაქეობრივი შემარება, რომლითაც თითქმის ყველა მისი ნაწარმოებია გამსქვეალული. ისეთი წმინდა ლირიული ლექსიც კი, როგორც „სულიკოა“, შეიძლება სხვადასხვაგვარად აღიქვას. მართლაც, ვისდამა იგი მიმატებულია — სატრფოსადმი? საშობაოლოსადმი? თუ სატრფოსად საშობაოლოსადმი? თუ სახელოცა. მწელი ამის თქმა პოეზია — სასწაულია, მას მრავალმანიანობა და მჭებრტობაში იტაცებს.

აკაკი წერეთლის სხვა შედევრი — „გახითაილი“ ოთმბოტორო პატრიოტიკული ლირიის რაკობა მოქევეული, თემცა ეს სრულიად არ გამოირცხვას მრავალწინახალოვანებას და მრავალმანიანობას. „ცაღირთუხ, ხნელთ-ზურმუხტო, სულის ჩამდევლო მზაოლო, შენი ვარ, შენთვის მოვკვები, შენზედვე მღლოვარო...“ ვანა მართე საყოფიველო სიყვარულს ვამოხატავს ეს სიტყვებზე: „აიო, ლექსები გარდა ამისა სიკიცხლოსა და კაცთა სიყვარულისა ჩასტოვილო. იგვეგ ამისი ლექსებზე: „ღმრთი-აღმრთო“, „ჩემო თავო!“, „საქართველო ნანინა“, „ქიციანთაო!“, ადრას ვამბობ მტრობულ პოემებზე, რამდენი ბერი და ვრძინბა, რამდენი ტყვილი და სუდადა შეგ ჩაწული და ვადაღარაოთელი.“

მშაგოლი ლიტერატურაში ამაბათ ვერც არ იქნება ლორისი, იმეც მენდაკლებს სატრიოტოისი და იფორმობის ნიჭითაც არ იყოს დაწილოცეველი. ამას თუღდაც ქალისიკობა და მორფოლოგიკობა იგებვარებში მოჭრებო. მარტა პოეტები, რომელთა შემოქმედებით

მარადისობის კანონი

ნოღარ ღუზაბაძე

მანა ღიმილი პატარა, მანა ნაღველი ცოტა, მანადისობის კანონი გულს გაუწრისილი, ნოღარ!

თუ გინდ საყვეწრო აძაგ, თუ გინდ საყვეწრო აქა, — მანადისობის კანონი ვერ იტყვის სხვა უნდ სათქმელს.

გზას ვერ მოუჭრის ვერ დღემა. ვერც ქარბული კრული, მანადისობის კანონი ცოცხლობს ყველი ცოლი.

სიყვარული სათავე, მართალი სიტყვის ბოლუ, მანადისობის კანონი მხარადე, მხოლოდ და მხოლოდ.

მანადისობის კანონი მზე ბრწყინავს, თოვლი დნება, არა მოზარე ყველი გულს, ნოღარ, არა აქვს ნება!

იმილე, რეშ...

დარწინდობარ ფიქრთან მარტო, შირის ბილეს არ მწრფობ, ვოცად რომ მუნვე დარდობს, იტი რა იმედა?

რა ვფიქო თუ სულში ბარნის, იცი დღეებს შოკოთასან, ევლად რომ ზოგჯერ დარდი ხიხარულაჲ სჯობი.

დაფნის ტოტი სადავად ტოყას, სადავად ცა ილიდარ, რაა უხიხარული და უღარადელი ცხოვერა.

იხვ წყა და მხმელი

იხვ შვაი თვალბი, იხვ წვა და ცეცხლი, იხვ წვა და ვოტი, გათავდა, ვერც სიკვდილი შეცვლი.

რა გინდ შორს გააქროლი უფრო იქრის ტეტი, უფრო უფრო ახლი ხარ, უფრო უფრო გებრძო!

მეღებამი სატირა და იუმორი მღოარ ნადავად ქველუა, შედარებით ნაკლებია. ასეთია, მავალითა, პიხე, ასეთია მი-აუცხვარ, ასეთია აჯიკი. სამ-შობლის სიკვარული მას მარ-ტო „ნათლის სიტრასა“ და „ავადყოფს“ ეს არ აწერებინ-და, არამედ „პალუკისი მკო-ნებს“, „პატრიოტს“, „ქართულ პარტიტობას“... სასტიკად ამათიანებდა უზადლო ღირი-ისიან გადავარებულ და უხამს თანხმებულ პიტირებზე მჭერთამე მჭებულებს, ნაშუსკარცხილ ვაჭრებს, მეჭერებს.

როდეს ჩემ წინ სუფრასზე ცხელი შუშანა შუშანა, მანან მე სამშობლოთაჲს უოცად კარგა შუშანა... „მრავალმარტი, ვაჭარი ჩვენ ბურხა საქართველსა!“ ვიტყვა და შუშავარად ვაღაჭრა ხაღდარქმობს.

ამას უთოოდ ლორასამ თათქარობის სრულიერ შვილი ამბობს. იგი, რა თქმა უნდა, გარეგნულად განსხვავდება წერათინების უცოდინარ, ხე-ნი თვალისაგან, რომელსაც პარტიტობებზე საერთოდ არ ჰქონდა წარბოდგენა. აქაიკი ლექსის გემის ეგროპოლად აცეცა აღბათ, იქნებ უნივერ-სიტეტულ აქვს დამთავრებული, ბრეტელ-ბრეტელი სიტყვეთი ლაბარაკი უსწავლია. მაგარმ კიდევ დასადგენია, რომელი უფრო მტერ ხიანი მოაქვს სა-ზოგადოებისათვის? — ლუარ-სახს თუ ამ გამწოქვილი ახალი მილის „პატრიოტს“.

როდგან სატირასა და იუ-მორს შეევეტო, აქვე მინდა აღ-ნიშნო, რომ პირველი იუმორ-ისტული მეჭერები ირგზანო — „ხუმარა“ — საქართველოში აქაიმი ვამოსცა და ვა-რეკანზე თბილისის გუმბარ-ბატრის კარკატურა მოათავსა. ანგვარი ამკრებლობა: მთავ-არის თვალსაზრისით, აქაიკი, რასაკერვლად, არ აბატერა. „ხუმარა“ დიხურა, ხოლო გამომცემელი — 67 წლის პო-ეტო ციხეში წაიყვანეს, თუნიკა იქ დიდხანს ვერ გააჩერეს. პა-ტიტობების პიტიტისტის გემო აქაიკი მთრე დღესვე გაათავი-სუფლეს. არ უნდა დაავაიყუ-რდეს, რომ ისინი პოლიტიკური პარტიტობი იყვნენ, 1905 წლის რევოლუციის მინწილები.

ამ ფაქტს განსაკუთრებულ მნიშვნელობა აქვს. იგი ერთ-ბოლო კიდევ ადატურებს ხალ-ხის უდიდეს სიკვარულს აქაიკ-სადმი. სწორედ უზარო ხალ-ხის და არა ხელმოკლედი უე-რანოსიტეტისა, რომლებიც ეროვნულ პიტიტ პრესაში გო-ჯი მთრეხებულ და ვესტკივებს უწოდებდნენ. ის აქ იყო ნამ-დვილი მკრებლობა. ამ ადამი-ანებისათვის მიუწვდომელი

იყო სალი და მეჭმეობანელი კეშმარტება — ფოლკლორის ზეგაღებმა, მისი შემოქმედ-ბითადა თვისება ხომ მეტე მა-ლოდა და სილაშხეს ანიჭებს მგისრის შემოქმედებას.

არ შემომოლა არ გამოტყუ-ღე, — წერდა აქაიკი, — რომ თუნიკი რამ დარჩა ჩემში კარგი და კეთილი, უფრო იმის წყა-ლობით, რომ სოფელში ვიყავი გაბარებული და გლეხების შვილებთან ერთად ვიზრდე-ბოდი. იზრდებოდა გლეხის ოჯახში, იქ ისწავლა პიტიტუ-ტისა და ფრინველის მივლა, სადილო-ვახშმის მზადება. იო-სა და, როდის არის დრო ხენა-დ-დისა, თობნისა, მესის, სხეო-სა... იგი ბავშვობიდანვე ისე-ნადა ხალხურ სიმღერებს, ხალ-ხურ ნაქმებს. სიკვარული ხალ-ხური პიტიტისა და მუსიკა-რული მათელი ცხოვრების მა-ნიტოდა გაეყვა. ფოლკლორის ღირე ცოდნის გარეშე წარმო-უდგენელია შემქმნილიყო, მა-გალითად, ასეთი სტიტიონები „იმერული ლექსები“:

მანა საყვარელი, ჩემი მკვლერი უფლო, გათავსა ვაზადლო, განახლებას ხელდებლო.

ანდა „ციცინათელა“ და ბე-ერი სხვა ლექსი, რომლებიცაც სამართალიდან ამაყობს ქარ-თველი ერი.

აქაიკის უტვიჩენდნენ, რომ მან თავისი ჩანგი მთლიანად დაფორმულია ყოველდღიური-ბის სასახლობა და ხეაწყოლი, ცისთერი პოეზია დაიფიწეს. ასევე საყვედრო ო მ დ წ ე, ვიტიკა, ხერსარის წმინდა ხელოვნების ქურუმნი. მაგარმ ისეთმა მწერალსაც კი, რო-გორიც დოსტოევსკი იყო, რე-მოს სმოგულანდელობა რა-დიკალურად განსხვავდებოდა რეველუციონერ-დემოკრატი-ების სმოგულანდელობისაგან, მალოლი შეუძლებია მისცა ხე-რასთვის მჭრისძიებასა და სე-ველი მუხსა.

აქაიკი პიტიტის დანიშნულე-ბის იმანი ხედავდა, რომ გა-რემოების საკვირი ყოველიყო. 1897 წელს იგი წერდა: „საზოგადოებრივი ხელოვნების დიდი ვარაუდებს არ ეპქიკე-ლი და ისე მიმანდა მჭერლო-ბა, როგორც ერთი უზაროლი იარაღადგენს დიდი აქ-არ-ბილობის სამართალეს-სასამ-სახლობად, თუ რამე გამოშე-რვა ხელიდან, ეს ძალუენებუ-ლი და შემთხვევითი მომხდა-რა“.

აქაიკი, ცხადია, არ არის მარ-თალი, როცა ამბობს თითქმის ხელოვნების ყურადღებას არ აქცევდა. რა გინდ საქობო-რობო თუმაზე არ იყოს დაწე-რული ნაწარმოები, თუნიკი ხე-ლოვნების მადლით არაა ცხე-

ბული, შემოქმედების უნარი არ გააჩნია, ყოველგვარ აზრს არავადა. საბოცხველების უღ-ღესი დამახაურება მისა, რომ მოკლეობისიერ თემბატის ნაწარმოებები მალოლი ლტე-ნატურის რაგში ათავაუნეს...

ერთი შემდელი აქაიკის ლო-რია არ ტრავებს დამატების შთაბეჭდილებას. იგი იმდენად დახვეწილი და სადაა, იმდენად ავიდელი იტიხება, რომ ის კეშმარტივად დამატებლობა, როგ შემხვევაში ტრავიკულ-ბა, რომლებიც მისთვისაა დამა-ხასიათებელი, თითქმის შეუწმ-ნეველი ხებდა. მაგარმ მხო-ლოდ ერთი უზრდელი. ლექ-სის უზრდობა, სტილის სიმ-სხებუმი, თუნიკი ჩაუყვირ-ბით, მეტე სიმბოლური აძლეეს ამ ლირიკული მოქველ ცნებათა-დღესა. ავიდელი ისეთი ცნო-ბით ლექსი, როგორცაა „სა-ნანამ ვიყავ ახალგაზრდა“. ამ ლექსის მღერანა. არსებობს მის-თვის შემქმნილი საკმაოდ მზიარული მელიცია. ოღონდ ერთხელ კიდევ გადავიტოვოთ ეს ლექსი, ჩაუვადნო მის ქე-ტეკსს. მე გემო, ვერავფერ სამხიარულის დაივინახეთ.

სულ კრული, გულ წულელი, სახე შეჭარი, ომა ჰვარა. ამისანა სიციცელეო კი — ვინდ იყოს და ვინდა არა!

როგორც ცნობილია, ლირი-კი მეწყოლად პიტიტის პირიტი ცხოვერების გამომახილია. აქაიკის პირიტი ცხოვერება კი მი-მე იყო და საფუძველს არ იძო-ვლდა მაკრონული პიტიტევი-ბისათვის. თუნიკი ბედინებებსა გა-ნაცდენებდა რამე — ეს მწმობელი ერის გამარჯვებუბა. მაგარმ ამგვარი გამარჯვებუ-ბი იმეათობის წარბოდგენდნენ. ხოლო მარტივი თითქმის ყო-ველდღიური მოთველად იქე-მხედველობაში მაქვს მწმობე-ლი ადამიანების ექსპლუატა-ცია, ეროვნული ჩავრა, ცარი-ბული ადმინისტრაციის ქარ-თველი ენისადმი მტრული უ-რთობა და სხვა. ქართული კუ-ლტურული დაწესებულებების ყოველგვარი შევიწროება და მრავალი სხვა არა. ყოველგვ-რე ამან განახირობა, რომ აქაიკი მჭერავადე გამოხეხარა 1905 წლის რევოლუციას.

მის მთავრობად უსამართლო, ვეღარ ვიფან ვაგაბროს, ყოველი მზიტი განხიბანა: მის, მთავრობას... აქ კი ძიროს.

აქაიკი წერეთლის შემოქმე-დებამ მამულებად შევიდა ქარ-თველი ლიტერატურის ოქრის ფონში. მის ლექსებზე თა-ბებში აღზარდნად და კვლავაც აღიზარდნად... ჩვენი ხალხის რჩეულია უწრად ილია ჭეჭე-ვაქიმ აქაიკის. და, რა თქმა უნდა, დიდი ილია მართალი იყო.

გაცოცხლებული

აკაკი

გამორჩენილმა მოქანდაკეებმა ვალერიან თოფურაძემ და შოთა მიქაბაძემ მოისურვეს შეეცნათ ილიასა და აკაკის მონუმენტური ქანდაკება. ამისათვის საჭირო გახდა სახეთა მოდელების შერჩევა.

ამ განზრახვამ ისინი ოპერის თეატრში მიიყვანა. მიხოვს, მოდელიორთა გამოეცნა. მე, რასაკვირველია, მათნივე დავთანხმდი. უმაღლეს დავიხუმრე აკაკისეული პოზიციით, მისი მომავალდებული სიმღერებით, მისი კეთილზმოვანებით, მელოდორებით და ექვარაზი მოქანდაკესთან შეხვედრას. შინაგანად უფრო იმტომ ექვარაზი, რომ ეს განწყობა არ დაკარგულიყო, რათა მისი ის უბერებელი სიმღერები შეეძა, ეს გამოშვებულა ცოცხლად შემერბოდა გარეგნობასა თუ მოძრაობაში.

შეიერ დღეს კოსტუმდია „ქართული ფილოს“ სავარსებო თოხის მივადედი; ვნახე ძველი ოსტატი, ჩემი მეგობარი, მხატვარი-გრიგორი გროლოვ მხედი, რომელიც ჩვეული დღისითი შეგებდა და გიჟობდა.

— რა გატყობებია, ჩემო მიმა? გროლოვმა გულდასმით მომიხმინა, ისიც უმაღლესი შემოქმედებითი ცდებითა და მითრია:

— ეს რამებია პასუხისმგებლობა ბიკორია, ჩემო მამო. მიიღი, ახალად შეურთებდი საქმეს, გაიხსენოთ „ჩვენი აკაკი“. მე ყველადღეურ შესახალად საქმეს, შენი წვეურ-ღვანე, წარაბეჭდი კი.

გრიგოლ მხედიმ კვლავ ჩამიტარა ის პრედიდურა, რაც კიროფოდა „აკაკის აკავანში“. გამკრიჭა, გამიკეთა აკაკისეული გრიმი, ჩამავსო აკაკის ტანსაცმელი. გამოვიდი სტუდიის ტერიტორიაზე, ჩავეჭვი ტანსაცმელ და საპურთაობურ მოქანდაკე შოთა მიქაბაძეს სახელისონში გავეშვებურე.

როდესაც სახელისონში შევედი, იქ დამხვედნი მოქანდაკეები ვალერიან თოფურაძე, შოთა მიქაბაძე, მისი მუცელ-მოქანდაკე ელენე მანაბელი, მოქანდაკე გიორგი ჯავარიძე და მათი მეგობრები.

ჩემმა დანახვა აკაკის ადურთოვანება გამოიწვია. იქ მყოფნი ნამომხლენ და ერთხმად შეუკვირეს:

— ოო, აი ეს მესმის, დიდებულა, პრეინვალია! — და ტანსაცმეა ატყვის.

ასეთმა შეხვედრამ მეც აღმადურთოვანა. იქ მდგარ ბოქორებზე შეხებრა, აკაკის პოზა მივიღე და მიიღე ხმით მამოთრევი: „და ფირვე, ხმელეთ უბრუნებრა, სულის ჩამდგმული ხმარეო, შენი ვარ, შენთვის მოაკვებო, შენზედვე მგლოვიარეო“...

მოქანდაკე ვალერიან თოფურაძე

ქე სიხარულს ვერ ფარავდა და აკაკისეულ ფრანს დადინებით იმორებდა: აი ასე, აი ასე, ამ კუთხით უნდა შეხედო, ასე წავა საქმე! შემდეგ, დამაყენეს ორმეტრანი დახვანა, რომელზეც ილიას და აკაკის თიხაშელესილი კარკასები იდგა. მე აკაკის კარკასთან დავდედი და მოვეკუნავე, ხოლო ილიას კარკასთან ჩემთვის უცნობი პიროვნება, სახელად ნიკო დადგა. ილიას ქანდაკებაზე შოთა მიქაბაძე მუშაობდა.

ქანდაკებაზე მუშაობას ოცდაექვსი სიგანის დასჭირდა. ამ ხნის მანძილზე არ ყოფილა მომენტები, რომ მე ჩემად ვმდგარიყდი. ვიყოფი, რომ აკაკი დიდი მუსიკალური სმენით არ ყოფილა დაჯილდობებული, მაგრამ განსაკუთრებული პოეტური სმენა ჰქონდა. მისი თანამედროვენი გადმოგვცემდნენ, რომ იგი ლექსის ლილინით წერდა. ამიტომაც არის მისი ლექსები მუდამ მსუბუქად, თითქმის ლილინით რომ იკითხება. მეც მის ლექსებს ვლილინებდი, ხან ხმამაღლა ვეღურდი. ჩემს სიმღერაში ხშირად მოქანდაკეებიც ერთვებოდნენ ხოლმე; კარგი ტრიოც გამოვკვილოდა.

ერთხელ ვალერიანმა წამოვიყო: „საქაშინი შეპარულა მელა“...

— ბჭოო, ეგ აკაკის ლექსი რომ არ არის... არც ილიასია... — სიცილით შეანყებინა შოთამ, — ვგრემ არ არის, ნიკო? რას ვაგონებულხარა? — მამარია თავის სტუდიკოსს შოთამ — იმღერე, სიმღერა თუ არ იგი, ხმა მაინც ამოიღე, თქვი რამეც, თორემ გვაჯობებს და ემ არის!

გარდა სიმღერისა, ვყვირდით აკაკის ნავეებს, მიკითხულობდით სხარტულებს, აკაკის ნერილებს მეგობრებისადმი.

ერთხელ, სახელისონში მისულამდე, ჩვეულადვე კინისტუდიაში მივედი, გრიმი გავიკეთე, აკაკისეურად გამოვიწყენე და სტუდიის ტერიტორიაზე ტაქსი დავკვილოდებე ერთმა ახალგაზრდამ მანქანა ჩემს წინ გააჩერა და შემეკითხა, თუ სად მსურდა წასვლა.

— საბურთალოსო, ანაგის ქუჩაზე.

მან მანქანა დაძარა. ახალგაზრდა მოუცხვინდა იყო: მე ვგვერიო ვუჯექდი. რადვალუმ შემომხედავდა, თვის ჩაულხადა, სანამ სახელისონივდე მივიღე, ასევერ მანც შემიხედა.

როდესაც შოთა მიქაბაძის სახელისონთან მივედი, მე გადმოვიღე დავაპირე, ფული ამოვიღე და ახალგაზრდას გაუწონდე. მან გაოცებით მითხარა:

— რას პრანებთ, ბატონო, რის ფულია, რა ფული არა, თქვენი ჭირიმე, თქვენ ნამდვილი აკაკი ნერიული ბრანდაინათ... მე იმტოტი კი არ გზივარ მანქანაზე, აკაკისაგან ფული ავიღო... მე მანქანა მისთანის მინდა, რომ აკაკის ვესახურებდე!

სულ მალე ილიასა და აკაკის ძეგლი რუსთაველის პროსპექტზე პირველი სკოლის ბაღში აღიმართა.

ალექსანდრე გლიკის დაკაპდეგის ანი წლინთაქი

მეოცეწლიანი ბიოგრაფია

ალექსანდრე გლიკი

ორი ლექსი

სახელდღეობს, სიმამკის, სიმხნის შესახებ მე არ ვუქორძობ ამ სველიან დადამიწარა, როცა ვხედავდი ხის ჩარჩოში ჩასმულ შენს სახეს, დღითა და ღამით მოციმციმებს ჩემს მაკადახე.

მაგრამ დარცა საათმა და შინიდან წახვლე, ბნელით ვისროლე ამ სველიან ბუდედ იმ წამს. შენ სხვას მიკითხე შენი ბედი და მე კი სახე, ო, მშვენიერი სახე შენი, გავდამავიწყდა.

დღეები ჰქროდნენ, და ნველური სასრავად ჰქროდნენ. ღვინომ და ვნებამ არ ინდომებს ჩემი დადამიწარა... და მომავლიც, ამბიონთან ვიდეკი ოდეს, და შენ მიგობხე, როგორც ჩემი ახალგაზრდობა...

მე ცრემლებს ვეღრდი, ვერ ვაივდე ჩემი იარა, მე შენ გიხმობდი, არ უსმენდი გულითად ძახილს, ღურჯ მოსახამში გახვები შენ დარიდინად, წვიმიან ღამით დასტოვე სახლა.

არ ვიყო, შენი ქემაღლობის თავშესაფარი, შენ, საყვარელო, შენ, გულნაზო, სად, ვისთან... მე მაგარად მძინავს, მესხობრება მის მოსახლეს, რომლივცა მაშინ, იმ წვიმიან ღამეში, სახელად.

ან ვერ ვინატრებ მე სინახეს, დიდებას, სახელს. გაპქრა ყოველი, სიძაბუკე წარვიდა მწველი და შენი სახე, ხის ჩარჩოში ჩასმული სახე, მე ჩემს მაკიდებს მოვამორე საკუთარ ხელთ.

მე კამლავი ვარ. მე ვმფთოვ, ვბორგავ, როს ვეღვობა ბადეს ქსოვს ირავლეც, და გულში ცოცხლის პირველი ტვინობა, და შენ ერთაობის გეკუთხის იტი.

შენ, ოფელიავ ჩემო, აღურსითი შორს ნაკავანა ცხოვრებად, ვიცი, და ვილუბები მშობლდ მზარები მონამულდ დაწინით დაქრილი პირნიც.

თარგმან ხატა პერვლახაზი

ეროვნული
საქართველოს სსრ დამსახურებული
მაცოდარი მსახურის მემორიალი

„არსაი-ანაზაი“ (ლხინი ოსეთში).

საქართველოს სსრ დამსახურებული
მაცოდარი შოთა ხოლავაძე.

დედები.

აფხაზეთის ასრ დამსახურებული მაცოდარი
სირგო პაპულია

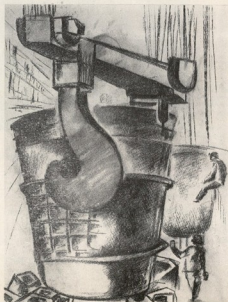
აფხაზი დღეგრძელნი.

მედიკოსი მ. ბაქრაძე

სამუშაო

სამუშაო

სამუშაო

სამუშაო

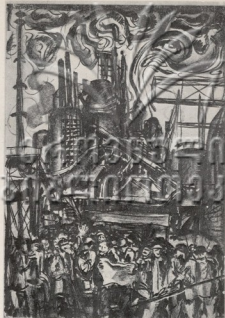
რუსთავი

საქართველოს კომუნისტური პარტია და საქართველოს სსრ-ის VIII კრების შემდეგ — ამ დღეს მიღწეა საქართველოს მშენებლის ახალი ხანა. საქართველოს კომუნისტური პარტია და საქართველოს სსრ-ის VIII კრების შემდეგ — ამ დღეს მიღწეა საქართველოს მშენებლის ახალი ხანა. საქართველოს კომუნისტური პარტია და საქართველოს სსრ-ის VIII კრების შემდეგ — ამ დღეს მიღწეა საქართველოს მშენებლის ახალი ხანა.

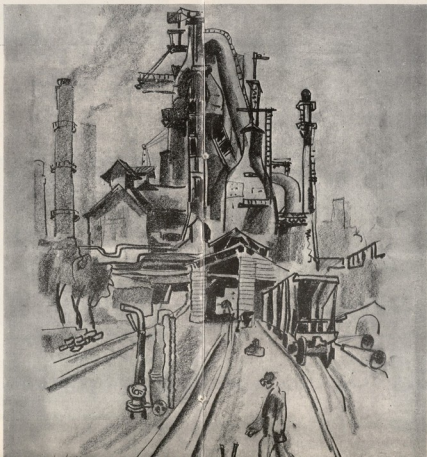
სამუშაო

სამუშაო

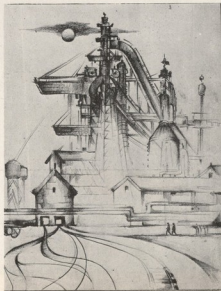
სამუშაო

სამუშაო

სამუშაო

სამუშაო

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

საქართველოს სსრ სახალხო არტიტი
ნანი ბრეშვიანი.

თარგან არჩაძის ფოტო.

ხევისურობა... ხევისურობა...

დავით გომიზური,

შერანა ლ. რიფიანი სპეციალური კორესპონდენტი.

მხდარი ნაბიჯი

ხშირად მეკითხებიან — რამდენი კომლი ცხოვრობს ახლა ხევისურეთში და ყველაზე სიტყვას ბანზე ვაგდებ, მიქრის მცხოვრებთა იმ მცირე რაოდენობის დასახლება, რაც ერთ დიდ ქალაქურ კორპუსს, პა და პა ან შევსებს და ან ევრა.

აბაბა ბევრს ვაგვიკვირებს და ბევრსაც გულს დაწვევდა თუ ვაგვიხელ, რომ ამ ეხმად მთელ ხევისურეთში 274 კომლი ცხოვრობს, დიდ-დაბალია 1171 სულ.

რა დავმართა ამ ძველისძველ კუთხეს, რომელსაც საქართველოს ცოცხალ მუზეუმს უწოდებდნენ მკვლევარნი თუ მოგზაურნი ამ ცოტა ხნის წინათ: როგორ და რატომ გადატარდნენ საუკუნოვანი სამკვიდროდან მისნი მკვიდრნი?

ხევისურეთის ისტორიის მოყოლას არ ვაბარებ, ვიტყვი მხოლოდ, რომ საქართველოს ბაიონათვის მთა ყოველთვის ციხესიმაგრის დანიშნულებას ასრულებდა. გვიძლივდა მტერი და თავს მთას ვაფარებდით, შეგმურავდით დამპყრობლებს და ნამტერი მოსახლეობა ისევ ბარად ჩამოვინებობდა, მაგრამ არასოდეს არც ერთი მეფეს უბრად არ მოსვლია, რომ თვით მშვიდობიანობის დროსაც კი მთა მოსახლეობაგან მოლიანად დაეკლა. «ჩვენ აქ თვითონ მეფის მიერ დაყენებულნი ვართო» — ამჟამად უთქვამთ არავივლებს რომელიმე ბაიონათის და ორიათსო წლის მანძილზე კავკასიონის სამხრეთ კალთებზე არც ერთი ისეთი ტომი არ ვადმოქუქანებიათ, რომელი შემდეგ მიწაყვალს გამოგვედავიბოლა.

და აი, მეოცე საუკუნის ობობცდაათიანი წლებიდან აიძულეს ხევისურეთის მოსახლეობა «გაეკვალა სალი კლდეში» და ბარის რაიონებში ჩასახლებულიყო. ადგილობრივი დაწესებულებანი ვააუქმეს, ხოლო მიწა-წყალი კი კახეთის კოლმეურნეობებს ვადასცეს სახაზხულო საძოვრებად.

რა შეემადებ ბარის ხევისურეთის ჩამოსახლება?

ერთადერთი გამართლება, რაც ამ უთულო მცდარ ნაბიჯს შეიძლება გამოვინახოთ, ის იყო, რომ ახალადაცხებული მიწები (მათ შორის სამგორის ათეულ ათასობით ჰექტარი) დასახლებას მოითხოვდა.

მაგრამ ამ «ბეგმთან» ჩამოსახლება ყველა ორიდ თვედნებმა ოჯახების ნაწილმა იზთვითვე არ დატოვა სახლ-კარი და ადვალზე «გამაგრდა», ხოლო ვინც ჩამოსახლდნენ, ისინიც ვერ შეეგუვნენ ახალ ვარემოსსა და კლიმატს. ვანსაკუთრებით ვაუკრდათ მათთვის უცხო მეურნეობის

დარგების ათვისება, ჩამოსახლებულთა ნაწილმა მიიტოვა ახალი სამკვიდრო და ხევისურეთს დაუბრუნდა. დარჩენილი და დაბრუნებული მოსახლეობისგან ერთხანობას ცვლავ გამოცოცხლა ხევისურეთი, მაგრამ საძოვრები და სახნავ-სათიბები წრითმეული ჰქონდათ, ეზოებსა და საყავრებში ტყეებს უშენებდნენ. აშკარა შეცნობების მიუხედავად, დარჩენილი მოსახლეობა წლების მანძილზე არ ტოვებდა წინაპართა სამკვიდროს და სამართალს ეტებდა.

ჯერ იყო და დასაშვებად ჩაითვალა მეურნეობის ასეთი უცხადური ფორმა: ერთი კომლი რომ ასი კოლმეურთი დაშორებული ბაზალეთის კოლმეურნეობის წევრი ვახდა, მისი მეზობელი წიფელწყაროს რომელიღაც კოლმეურნეობას ვეუთვნოდა და კოლმეურნეს რომ თავის კანტონში მისვლა ვაუნებოდა, მთელი საქართველო უხდა ვაგეულო მისი უკიდურესი ჩრდილოეთიდან სამხრეთამდე.

მერე აღდგნენ და ხევისურეთის მთელი მოსახლეობა ფშავის კოლმეურნეობას შეუერთეს (ვიღებ «გემიანი ჩამოსახლება» დაიწყებოდა ხევისურეთის საკუთარი კოლმეურნეობები ჰქონდა და ხალხი არსად ვაგრობდა).

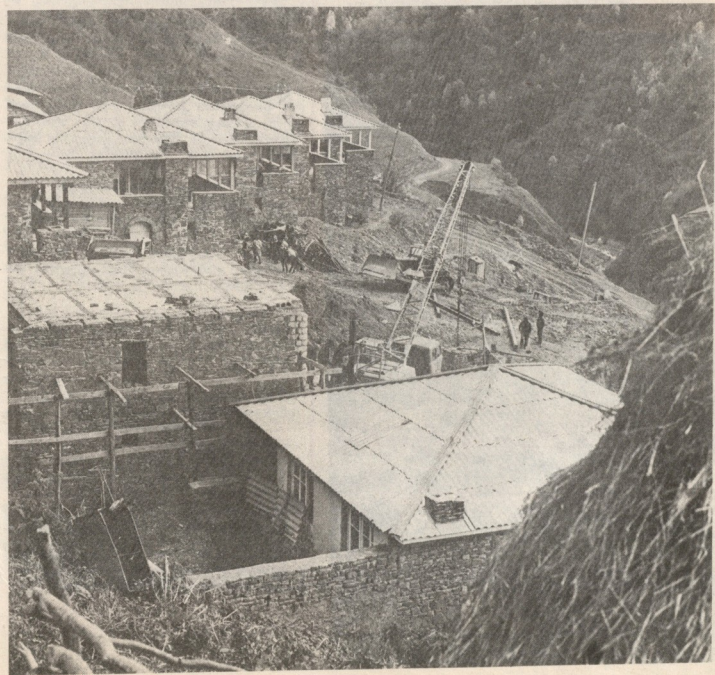
ბარისახო-შატისოს საავტომობილო

გზის გაყვანას თითქოს უხდა ვაგეულობების ხევისური მოსახლეობის ცხოვრების პირობები, მაგრამ პირიქით მოხდა. ამ გზით დაწინდებულ ბარის კოლმეურნეობათა მცხოვრები და ყველაფერი იღონეს იმისათვის, რომ ცხერის ფარეხისთვის სახაზხულო საძოვრები გზის გაყოლებით ჰქონოდათ. მაშინდელი ხელმძღვანელებს ოფიციალური ნებართვით მიიღეს სწორედ ის მიწები, რომლებსაც ადგილობრივი მოსახლეობა იყენებდა და ფარეხს ვადააძოვეს არა მარტო სასოფლო საძოვრები და სათიბები, არამედ ქერისა და ჭვავის ყანებიც კი.

ბარად ვაფინებული ხევისურები უფრო იმ სოფლებს ეტანებოდნენ, სადაც პირუტყვის ყოლისა და შენახვის საშუალება ექნებოდათ, ვაგალითად თელავის რაიონის სოფელ თეთრწყლების მოსახლეობის ერთი მესამედი სახაზამოსახლებული რაიონი, რადგან იქ მეცხოველეობისთვის კარგი პირობებია.

მე ერთხელ კოლევ ვაგვსაუბრო მათ: — იმ იყო მიზეზი, რომ ხევისურები მიიტოვე და აქ ჩამოსახლდი! — კვითხე გიგო ვეთულორის.

მე ვაძვირ, კვითხეა არ ვესიამოვნა. სახე მოეღულება, კარგახანს ჩაფიქრდა და მერე წყნით მიიხზა:

ხევისურეთი. სოფ. ვაგუანის ახალმოსახლება.

— ფრონსანთა სამყოფელი ცა არის, მაგრამ უმოკლე არსებობა იმითაც არ შეუძლიათ, მე კი ავიკ ვარ სიკაცხლითაც და სიყვლილითაც მიწის მიკეობული.

— მეტი და მიწის მეტი რა გქონდა იქ. მთელს ბისში სამი თუ ოთხი კომლიდა დაარჩინეთ.

— ისინი მაღალ წამოვლენ, თუ არაფერი შეიკვალა.

— რის გაკეთება მივანია საკმაოდ, ვიცი, რომ დაარჩინო ხალხი აღარ აიყარის, მიწის მუდმივი პატრონი ჰყავდეს, — ვანიჭებ ჩემთვის საინტერესო შეიკვასა.

— წინათ ჩვენ გვეყავა გამწვევი ძალი, ეხნავდით და ვთქვამდით, ვუფლებით ცხვარსა და ძროხას, ყველაფერი ერთობიერებს ემაცტებოდა... მეტი კი მხოლოდ ერთადერთი სამუშაოა მოგაკვირებს — საფუთარ ბინებში უკუღრით ფეხის კოლმურების ხიბორებს, ვიდრე მორთებად არ იქცეოდნენ, მათი საცეხები თუა ხშირად ზურგით მოგვიქონდა შორეული თიხებიდან, რადან კარგი სათიბები ჩვენ აღარ გვეკუთვნოდა. ახლა მთელის გასამართლოს არ იციხებოდნენ თოქისა და მარლის ფსადლ არ ჰყოფიდა იმდენ პირუტყვს, ხოლო იქიდან თუ ერთი სულიც მოგვიკვდიებოდა, მაშინ ის ასანახალურებოდა მთელი წლის შემოსავლიც ალბა გვეყვინდა.

— თქვენც სუ იქნებოდით ამ რამდენიმე ხნოს განაბარა, ადგილზეც გამოგვიჩახათ და ავადმყოფობიდან სხვა რამ დარჩა.

— რა გამოგვიჩახა, ბრინჯი დაგვეთესა თუ ვენისა გავეშენებინა, — ირონიულად მასსუბობს მეორე ჩამოსახლებული.

— მე მაქვს ენობები, რომ ბარში ჩამოსახლებულბმა ვახცხლებდით მიმართებს მთავრობას, ხეცსურეთში დაგვებარებეთო. იმით შორის, მგონია, ამ სოფლებშიც ურგავა, ეს როგორღა ვაგვიეთ! — ვითხებ ჩამოსახლებულს.

— იმათ ბოლო წლებში იმედი მიეცათ, რომ ხეცსურეთში საზაფხულო სადგომებს დაიბარებდნენ, ხოლო შემოდგომიდან კი საქონელი საზამთრო საძოვარზე გარეკვიენ...

მართლაც ხეცსურეთში დაბრუნების თაობაზე არის ზეპირი და წერილობითი განცხადებებიც.

განცხადებთა ავტორები უკან არ იხევიენ — მოგვეცნ სამოცემები და დაფუძოვნებლევ დადებუნდებით ხეცსურეთში. თვითმპალალები ხეცსურული კომის საკონსალტ, რომელიც ასე კარგად იტანს მომთავბრობას, სახელმწიფოს მიეცემთ ავტორიტეტ ბირსც, ყველსა და ერბოს — აცხადებენ ისინი.

დიდი იმედი

დილით ხეცსურეთის ცა მოწმენდილი შეგვეგება, მაგრამ გასული დღე-ღამის განხს თავისი კვალი დატოვებინა, — გარშემოგარული მწვერვალები თეთრად შეთავიბდნენ. თოვლით დაფლსილიყენენ კარბასი წვერი და ცირლი, არბობის გადასავალი და სახალე, ქვევით კი ციციბო, მრემე მარახული გაკვიროდა სათიბებსა და საძოვარ სერებს. ციოდა.

ფოტოგურნალისტ თარხან არჩვაქს უკვე მოქსურ ადგომა და ჩვეული გიტაკეებით „ხაღირობდა“ ხეცსურეთის დილის პეიზაჟებს.

სასოფლო საბჭოს თავმჯდომარემ მიხეილ არაბულმა სასტუმროში მოგვაკითხა.

მიხეილ არაბული უნივერსიტეტის კურსდამთავრებული ფოლოლოგია, ზეპირისტატეგურების შემერები და პროფესიონალური მითიხვა-მოკითხვის შემდგ ვიზიბოვი:

— გვიამბე, რა კეთდება, მიხეილ, თქვენთან კარგი და ველის გამზარებელი?

— ვიცი, რომ გავიზარებთ: კარგი ხალხების მოქცევა დავიწყებ. ფოლიალს სსოვის ოსტატი, მახალ არაბული ჩაულდვა სათავიშა და დიდი წარმატებებიც აქვს. გამარჯ ოსტატმა საქმეში ჩააბა ახლა-მახლო სოფლების ქალები, მათი ნახვლავით ყველა აღტაცებულია და ეს არც არის ვასაკვირო, რადან ხეცსური ქალების ხელგარტიობა ხომ ოდითგანვე ხიბლიდა მნახველს.

ბაბაულ არაბული მოვიჩახსულეთ.

იგი მტირეწლოვანი იყო, როცა მისი მამა გადაამხილი მანდტების წინააღმდეგ ბრძოლაში დეცდა. ობოლმა გოგომ გზა გაიკვლია, ოცი წელი იმეშვა ღმუშების ხალხების ფაბრიკაში. ჰყავს მეუღლე და

ორი სტუდენტი შვილი. ბოლოს გულმამაც შმობლითი ხეცსურეთისკენ გასწვია და ისტატი მორთუბად გაიგვიტბნეს თავისი მოწვევების: მარა ლეიკოლის, მუქამლა და რუსლანდ ქინჯალულების და სხვათა მოსკლური ხალხისგან, ფერის სიუხვითა და რინამეტირის დაფარულითი თვალსაქმეც ქადაგებდა.

— ჩემი უპირატესი მუხანა იყო, გვიხსენებარებო — ხეცსურული მუხანათის სახე მუქამლა. მათი სათავიშო მემოსავალი გავედებინა, თვლი რომ გამაქკვივ ბაისიცი აღარ ეჭობოთ. ამას ვეცა, მინდა და დღევანდისაგან დავამარჩინა ხეცსურეთში შემორჩენილი ქართული ობობებები და ფერთა მუხანების ოსტატებმა. ჩაიონის ხელმძღვანელობა ხელს გვიწყობს და განზრახვას ვეცას, ამ ახლადწამებულ საწარმოს მასშტაბები მომავალში კიდევ უფრო გავავრცელოთ.

ბაბაულს წარბაზმა ვუსურვეთ და ისევ თავმჯდომარეს მიუბრუნებოთ:

— ამბობენ, ბარში ჩასახლებულთაგან ნაწილი უკან ბრუნდებოთ, მართალია?

— აგერ ერთი დასაფუნებელი, ჩვენი სკოლა-ინტერნატის სასწავლო ნაწილის გამეც და პარტიორგანიზაციის მდივანი, გორაკი ლეიკოვი — შესანიშნავი მოქალაქე და გამოცდილი პედაგოგი. მან ათეულ წლებში იმეშვა ბაისი სოფლებსა და ქალაქებში. ბოლოს კი, როცა ნახა, კაცი გვიკვირო, დატოვა ბარა და ოჯახით ბარისახსოში ამოსხლდა. მიწის ყვილმა დაბარუნა მოთელსწარის რაობინდან ზაქერი ლეიკოვიც. მან ორი უმაღლესმამთავრებულა ვაიცი მოგვიყვინა და ორჯერ სატეკოლობის მიხედვით მიუჩინა სამუშაო რაობის ხელმძღვანელობაში.

— დღად სასაიმონოა, რომ მუშამოსამხარებები ბრუნდებან, მაგრამ როგორასი მერევი ხალხს დაბრუნების საქმე?

— ჩვენს საბჭოშიც დაიწყეს შემობრუნება, მაგალითად, ამოსხლდა დავით ლეიკოვი (სოფელ აშიდან), ივანე არაბული (ზემო ქედინან), ცხელი, მსურველი ვაკილოვანი მეტი, მაგრამ ცხოვრების პირობების გაუმჯობესებასა და ხელის შეწყობას ელოდებიან! — ამბობს თავმჯდომარე.

— მეტი და შეუწყვთ ხელი!

— რაიონის ხელმძღვანელები ყველაფერს აკეთებენ იმისათვის, რომ მოსახლეობას ცხოვრების პირობები გაუმჯობესონ, მაგრამ ბევრი რამ არც მართავადამოკიდებული და მითუმეტეს, არც ჩვენზე. საქმე ის გახლავთ, რომ მთელი რიგი სამინისტროები, სახელმწიფო კომიტეტები და სამმართველოები სათანადოდ არ ასრულებენ უკანასკნელ წლებში ხეცსურეთის მუხანებს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტისა და რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს დადგენილებებს. არის ზოგიერთი ისეთი, ყოვლად გვერდულადლი პრობლემა, რომელიც გადაწყვეტის გარეშე ვაჭირდება არა მარტო ახალმოსახლეთა მიზიდვა, არამედ მათი ადგილზე დამაგრებაც, ვინც აქ სახლბოს.

ხეცსურეთის სოფლების ახლადმდებარე სათბო-სადრები კვლავ მერზობინ რაიონების ცხვარებს უკავია.

არა გვაქვს ტელეტრანსლაციის მიღების შესაძლებლობა.

წლების განმავლობაში ელოდებოდა მოსახლეობა ბარისახო-ხანმატის გზის გაფა-

ფოტო
თარხან არჩვაქსის.

სოფელი გუდანი ახალი სახლების მშენებლობა. პირველი ტრისტის № 43 მოძრავი მექანიზირებული კოლონა საამშენებლო უბანზე.

როგობას, რომ ავტობუსმა შუა ხევისურეთამდე შეაღწიოს.

მოსახლეობას ძალიან უჭირს საშენი მასალის შოვნაც და შეზღვევაც. იყო არაერთი დაპირება, რომ ბარისახოში აშენდება ასეთი სავაჭრო.

არა გვაქვს საგზაო-სარემონტო უბანი, რომ გზა-ხიდიების წახედვის შემთხვევაში (რაც ახე ხშირია მისი პირობებში) მისი დროულად აღდგენა შეგვეძლოს.

არ ჩქარდება სოფლებში გვემით გათვალისწინებული გზების გაყვანა, ელექტრო და რადიოფიციერება.

არის მდგარი სხვა აფილიად მოსაგვარებელი, მაგრამ დიდად აუცილებელი საკითხი.

შვირად ამბობენ: ხალხი ბარში მკვიდრდება და ამდენი ხარკი ვისთვის გაწყოთო. მინდა შევახსენო მათ: მოსახლეობა სწორედ იმიტომ განითავსა, რომ უჭარბდება აქლად.

ფიქრობთ, დრო არის შესაბამისმა დაწესებულებებმა და ორგანიზაციებმა შეასრულონ საქარფიდლის კომპარტის ცენტრალური კომიტეტისა და რესპუბლიკის მინისტრის სამბის დადგენილებები. მაშინ ყველაფერი მოგვარდება და უფრო არსებობაც შენარჩუნებული იქნება!

— დაამთავრა საბჭოს თავმჯდომარემ.

სკოლა-ინტერნატის დირექტორმა, ნ. არაბულმა გავკეთილზე შეგავსწო, მე კი თ. არჩაიას სურვილს ვაძგავფილდე და ვუპასუხე, რომ მე სკოლა-ინტერნატი არის თითქმის ყველა ხევისური ინტელექტის ცოდნის პირველი აყვანი, აქ მიიწეს საშუალო განათლება ხევისურმა პარტიულმა თუ საძეურნერა დაგვის მუშაობა, პოეტებმა, მკვლევარებმა თუ პედაგოგებმა.

გავკეთილი დამთავრდა და კორიდორებში გამოფინებ მშენებრად ჩაქმდო და მიიღო, ლოყეწითელა, მკვირცხლი გოგონა-ბებიქი.

— 240 მოსწავლე-აღსაზრდელი გყავს, — ვთხოვსა დირექტორმა, — თითქმის ყველა აფილობრპია, კარგი, მუყაითი ბავშვები არიან. მოუხედავდ იმისა, რომ ხევისურეთის მოსახლეობა გასულ ათწლეულებში ძალიან შეთხელდა. ნაიკლის შეყვანებას მაინც ეთერხებო, წელს 20 ბავშვი გყავს პირველ კლასში. პედაგოგიური კოლექტივისთვისაც არაფერი მაქვს დასამძღური, გამოცილილი, კვალიფიციური ხალხი, თითქმის ყველა და სკოლა-ინტერნატის კვლავლება გამოსრდილი...

დავთავაობებო სანაწილად და საცხოვრებელი კორპუსები, ყველაფე სისუფთავად და წესრიგად გვეც თვალში, ბავშვებს არც ინტერნატი აქვთთან და არც კვება, ყველაფერი აქეთ იმისათვის, რომ წარბელები ისწავლოს.

— თეძა ხნის წინათ ქორეოგრაფიული წრე შექმნილი, — გვეუბნება დირექტორმა. — გვიხდა მთავი შემორჩენილი ქორეოლოგი (კვების ვარიანტები არ დაქარგეს). უფრო მღვდელისა აღმირან და ქაიკვიასა და ქრესის წრე, გოკონები დიდ ინტერესს იჩენენ ხელგაჩქობისით და ფორმის მიხარო, ეკვლიობით შემოქმენხით და განავითარებო ეს ტრადიციას. ბარისახოლებს გამეფიხობებო და გულისკვირ გავქმეო, რომ იქ თანამდებო სსპეპოლი ხევისურთა სოფელი გვენება. ჩანსლეულბო ხარისხ ხეობდას, როგორც იქნა, სინათლში გავყავით თავი. ისე გააჩნდა თოვლიანი შემგვარებები და მარხულბოკლებული სურბო.

აი, ესეც სოფელი გუდანი, სადაც გაღ-

მშენებრიანი კომუნისტის ხეობის აღმუღურნი. აბაზანა, გოიონის ცხატებნება რეკონსტრუქციის დროს.

მოცემის მიხედვით, ბარიდან მოსულმა მონალიტერმ პირველმა დაიღო ბინა და დაწესა ხევისურეთი, რის შემდეგ ყველა თქმულებასა თუ ლეგენდის გუდანი სათემო და რელიგიური ცენტრად ახსოვს.

აქ „დასკადინენ“ ახალწლეულ დღეს ქალაქსა და მეურ მისი ნაქადაგარის მიხედვით ცხოვრობდა ხევისურთა მთელი მოდგმა, აქ იმხებოდა სამშობლო ბარბა და აქედან გაიღოდა ლაშქარი დრობინისა თუ სურბოს ციხეებში გამაგრებული მტრის შესაძენად. აქ, ნახარულს ვაქმე, მოუყარა თავი შეაბრეულ სამას მძიმარს, როცა ერეკლეს მაცეც მოსულიათ — თბილისი-ქალაქს ალა-მამად-ხანი უახლოვდებო, წსაულად და ერთი კვირის შემდეგ ეთათღურთი, სისხლით მოსერილი ცხენი და დაბრუნებული სამასი მეომრები...

გაციეული ფონზე მოფილდენლი სითეთრე თოვლებ დაღვებული ნახშირით მოგვეტყობეს თვალს. ახალშენებული ქოთიანა სახლები მიჭირთ მჭყობინას გუდანის ბებურ მიწზეც ზოგი ბინიდან უკვე აღეს ბოლო. ეზოებში და აივნებზე ახალიშასხლნი დაფუფესულები. მოსავლის აბინაყებენ და კარს მომდგარი ზამთრის შესახებრად ეზახებინას. ბინების მშენებლობა გრძელდება.

შორიდანვე ვიკითხე ახალგაზრდა ხევისური მშენებელი ბესიკ მურულელი იგი ამ რამდენიმე წლის წინათ ეზბენ, ბარისახოს სკოლა რომ დაემთავრებინა და პოლიტექნიკური ინსტიტუტში შესასულიდა ეზახებლობდა, ახლა კი მშენებარე ეტელს თავზე მოქცევიდა და ახალ გუდას ამეუნებეს.

საშენ მასალას ცისკენ იტაცებენ წეროვებითი ყინწყარბუბულით აწევილი ხეგნითა და იტვილით გოებ ლოდებს მიწსათან აწეობებენ რკინის დევი ბულ-დებურებით.

ტექნიკის გუგუნში დროდადრო გამოჩნდება მშენებლათვის დამახასიათებელი იმხამალი ვადაახხილი.

ჩაქეულობით მუშებისგან ვერ გამოვარჩიეთ უბნის უფროსი, ახალგაზრდა ინჟინერი ფიქრზ გაგივილი.

— თვლის მოწმენდა ბეგრად მოვასწარა, მაგრამ ამ უბნის ხელმძღვანელობა ყველაზე მეტად მიხარია და შეაყვება. დიდი საქმე კეთდება! — ლიბილით გვეუბნება ფიქრზ.

სააღდგომო ბატკანივით მუშტრის თვა-

ლით ეხრეკავით და გარშემო ვუვლით თითოეულ სახლს. მართლაც, რომ კარგი მოწყობილი ნაგები ბინებია. ვათავისწინებლითა ადგილობრივი კლიმატი და რელიეფი, მეურნეობის დარგი და თვით წინახართა ხალხური არქიტექტურის ტრადიციებიც აქ.

— რა გარე-გარე გვივლით, შინ შემოიღო! — მიგვიპაპება ახალშისახლ მიხეილი ღიქმეზარულმა.

დავთავაობებო სარდაფი და სამზარეულო, პირველი სართლის „სამეფოვ“ თათბები, მასპინძელი ამაყად აგვიდგა მეორე სართულზე და სრულიად თანამედროვე ავეჯით დასრულებული ბინაში შევიყვანებ, მაგლი ინტერიერი ჩამოვტვარა, სისინებულ თათბეც კი შევაგება.

ტყულობ ამბობენ, — ვითხრის ბოლის მიხედვით, — თითქმის ხევისურეთში ცხოვრება არ შეიძლებოდა, როგორ არ შეიძლება, თუცა ადრე ყურადღება ნამკვილად გვაქვდა, ის კი არა და თვითონ ავწმულ-დავწმულეს, გაწყობილი მესაქონეობა მოგვეაშუალებინეს და ბარში წაწმუნდა და ბოლოური მოსავლად ჩაგვიყვანეს. აი ვიცი, რა ჭეუჭე იყო მაშინ ის ხალხი და ახევისურეთს რას ირჩიდებენ. ბეგრის ამ ახლავ ვეკვირბ, მაგრამ ამის დიდი იმედი გავაქვს, რომ ახლხნულმა მთავრობამ ბული და თვლი ხევისურეთისკენც შემოაბნო...

შეპინდებოდაც ესეხდებოთ მიხილი ღიქმეზარული „სასტუმროლოში“ და გამსჯელით ხევისურეთის აწმუნისა და მომავალზე.

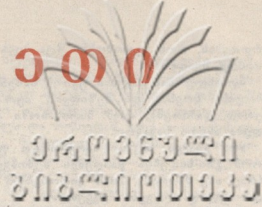
მასპინძელი იმედით უყურებს ხევისურეთის მომავალს და გუდანიდან ფიქრის მოცკოსაც არ აპირებს. მისი უმჯობესი ბავშვები ბარისახოს სკოლა-ინტერნატში სწავლობენ, ხოლო უფროსი ქალწული კი წელს ზოთველიანხალურ ინსტიტუტში ჩაირიცხა და მალე უღირესად საქართველოს სსრ-ის სპეციალისტად დაუბრუნდება თავის ეთიბეს.

გარედან კი ვვლავ იმის ამწევიტის გუგუნი და მშენებელთა ვადაახხილი.

— გუდას მალე დაემთავრებო, მეტი კი რომელიც სოფლის ვარკო, აღბათ, დადგება! — გვეუბნება ფიქრზ გოგივილი.

— ღმერთმა ხელი მოგამობოთ, ჩემო ფიქრზ!

ზღვის ერთი წვეთი

ერთი წვეთი

თრანსლ. „დროშის“ საპენალური კორპორაციაში.

მთები, ზეიდან აწვილი, ერთმანეთთან შიკრილი მთები.

მთების ძირში ჩაის ბუჩქები ხასხასებს, ფერდობებზე პლანტაციები ტუფენილა, შემომალენი, ჩამოიტოვებ ტუნჯის ნარკვევებს და ახლა დაფისი ამოკლებული ხეივანები ენაცვლება ერთმანეთს.

- გამარჯობა!
- ზღრავსტული!
- ხიი ვივე!

ყოველ დილით ხეობიდან ხეობას ექოსავით გადიეცემა ეს გულმარათალი სიტყვები.

მზულით მოქუხს მთებიდან მივარდნილი ბარცხანა დილაა ალიზის მთაზე ნელ-ნელა იძენება ქუფრი ბურუსი. სერებიდან ცერად წამოსულ, დაფერდებულ ბილიკებზე მხარზე კალათადაკიდებული კოლმეურნეები მოიქიარაინ.

- კალიმერა!
- სალამ ალეიქუმ!
- ბარევე!

ხეობიდან ხეობაში ისევ ხშიანობს ქარ-

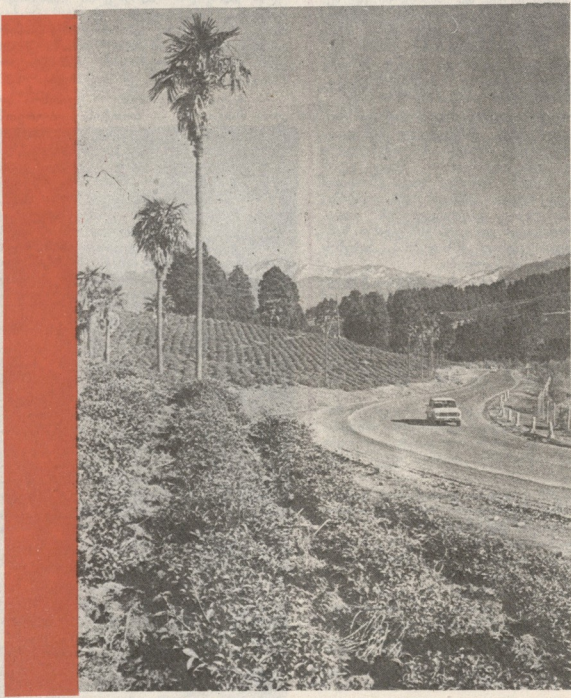
თული, რუსული, უკრაინული, ბერძნული, აზერბაიჯანული, სომხური გულმართალი მისაღებები...

აი აჰ, ამ წალკოტად ქვეულ კუთხეში — ხელფაჩურის რაიონის ახალშენის კალინინის სახელობის კოლმეურნეობაში, ცამეტი ეროვნების რვა ათასი ადამიანი ცხოვრობს.

ეს ადამიანები გზად და ხილად გადებულმა მეგობრობამ, ნათელმა მიზანმა, ხვალისეული დღის ურყევმა რწმენამ შეკრა და შეადლუბა ერთ მტკიცე ოჯახად.

ველას შესახებ წერა შეუძლებელია. მოილი, ახალშენის კალინინის სახელობის კოლმეურნეობიდან ამჯერად მხოლოდ რამდენიმე ადამიანზე ვისაუბრობი. ნათქვამია: ზღვის რამდენიმე წვეთითაც შეიძლება გარკვეული შეხედულება შეიქმნას მიუღ ზღვაზე.

გაჟირვეულა გაზაფხული. ჭერ იყო. და ქარმა თავი მოიგვიანა.

ცამ პირი შეიკრა, მოიბრუნა. მერე გადმდებლმა კოცისპირულმა წვიმამ ვერ იქნა და ველარ მითიხა გული.

— ცედად არის საქმე! — ჩილიაბარაკ ერთ მოქუფრულ დღის კოლმეურნეობის კანტორასთან ველხელდაყრვიშობა რევზ დასამძიმე. — თუ ასე გაგრძელდა, ვერც ჩაის ფოთლის შეჩვევით კრეფსა დაფუქვით და ვერც გერკას შევსარულეთ.

— რას ამბობ, ქო! — მაშინვე შეეპლახა დაბოძილ აგრონომს იქვე ჩამოდგარი ოთხმოცდაექვს წელს გადაკლებული მამულ გოგირტი, — ახალშენის კოლმეურნეობაში როდის გვექნია გვემა მოუსრულებელი, რო ახლა დატვრით მოუსრულდები?! —

იფუხა ბერიკაცმა. მოქუტლუ თვალებით ახლა მოქუფრულ კას და ისევ გულხელდაყრვილ აგრონომს მიუბრუნდა: — გამოიდაფის, ა, ნახე, ნამდვილად გამოიდაფის. ვეუარება, ქო? —

ავიღბთ ყოველი სიტუთი. გამოიდაფა. ნამდვილად გამოიდაფა. ცამ პირი გაიხსნა. გაიძენა ღრუბელი. მოკრიალებულ ზეცაზე ძალაშემატებულმა ჩახახაა მზემ გაიხალავათა.

უამინდობით დაკინებულ პლანტაციებში უტებად ზღვასავით მოსკდა ჩაის ლორთქი და ხასხასა დუყები.

ახლა, სწორედ ახლა იყო საჭირო უამინდობით დაკარგული დღეების ანაზღაურება, მეტი შემართების, ფხის და მოწოდინების გამოჩენა.

— ქულხე კაცი! — ოთოვე ხელის აწვილი დასქევა გაზაფხულმა, კოლმეურნეობის თავმჯდომარემ კუქური ღუმბაქემ. — გვიჭირს და ქულხე კაცი უნდა გვიცოდ პლანტაციებში!

ორიერავა. დაყრუსულ მთებშეა ჩამოწოლილი მდმარება მეჩაეთა შეძახილებმა და მხიარულმა ვიცილ-ხეილმა აახშიანა.

ჩაის ბუჩქებითან საბოლოო რევზ დასამძიმე ის-ის იყო ზეცას ახედა, რომ შორიდანვე შეაფრთო თვალთ პლანტაციისკენ ჩქარი ნაბიჯით მიმავალ ვოდრიან კაცს.

აგრონომი წელში გაიბრათა. დუყებმერჩენილი მარჯვენა რატოლაც შუბლზე მოიხრდილა და რობროხა ნიჭთ იეთხა:

- ჰეი, რომელი ხარ?
- რომელი ვარ და ქულხე კაცი ვარ!
- შორიდანვე შეეხშიანა სახარად დარჩენილ აგრონომს ოთხმოცდაექვს წელს გადაკლებული მამულ გოგირტი, — გვივე თუ ვერ გვივე, რომელი ვარ, ქო?!

ასე იწყება ყოველი სამუშაო დღე. უთინა წამოდგება. საუზმეს გაამზადებს. მიღვება-მოღვება. ოჯახურ საქმეებს მოითავებს. ვაკრეცოლ საქთილდეს ამოილიაიებს და სოფლისკენ მიმავალ ოჯრო-ბოკრო თავქეცს დაუყვება. — დილა მშვიდობისა, ეთერი მასწავლებელი! — ერთმანეთს ასწრებენ მისა-

ლებებს გზადავს შეხვედრილი ხტუნვა-ხტუნვით მიმავალ ახტები.

აი ამ ახტების, ამ თვალმბრღვლივალ და ნაწუნებარხილო ვოჯობების, ამ შატკებსა და ზღარბივით თმაგაბრძნულ ბიჭუნების ამზრდელთა ერთი მასწავლებელი.

ეთერი მასწავლებელმა, სწორედ რომ საყვარელი ერთი მასწავლებელმა შესწავლა მათ ახი და ბანი, შეაჯერა დღა-ენა, ჩაენერგა მეგობრების, შრომის, მშობლიური ქვეყნის სიყვარული...

— უკვე მოხვედით?
— მოვიდით.

მეთექვსმეტ ბრიგადის პლანტაციამი მოფლსკეპტ მტრჩავეები იმილით შესცქერიათ მოსწავლეებით შემოჯარულ ერთი მასწავლებელს.

— აბა თქვენ იცი, დღესაც ისახელეთ თავი!

რა თქმა უნდა, აიო დღეს შეირცხვენინ თავს. შეირცხვენინ კი არა, თავიანი მასწავლებელთან ერთად, წინაშე მტრჩავეებს ისე გაიწვევს ხელი მოხვედრულ დღეების კრებაში, რომ კომუნურების დაღვების მადლობა დაიმსახუროს. შემოიმალოებს შუე.

გაისტუმრებს ეთერი მასწავლებელი შინსიკენ წარიალა სიმღერით მიმავალ მოსწავლეებს და ახლა კომუნურები შემოხვედვიან გარშემო.

— დავიწყეთ?
— დავიწყეთ.

დაიწყეთ. ცისა და ბარის ამბებზე, ჩვენი ქვეყნის და მიწის მსოფლიოს ამბებზე დაიწყებენ საუბარს.

საუბარზე არის და საუბარზე! მისდევდა ჩრდილიმი მიმსხარე კომუნურების მეთექვსმეტ ბრიგადის ავტორი ერთი მასწავლებელი. მისდევდა და ისე ცოცხლად, ისე ხაზლად, ისე გასაგებად განმარტავდა საინტერესო საკითხებს, რომ ყველა მკაფიოვლი რჩება.

საქმებზე შენმა გამოვიჩინოს. სწორედ საქმე, თვალდებულმა და უხანგარო საქმემ წარმოიჩინა ერთი მასწავლებელი; სწორედ საქმე მოუტანა საერთო პატერსცემა და საყვარელთა სიყვარული.

ახალშენის კომუნურებოში ახლა იცაფთოთმტერი ავტორიო ჰყავთ. ამას წინათ დასდნენ, აწონ-დაწონეს, ყველაფერი სოციალისტური შეგობრების დებულების მიხედვით გააანალხეს და იცი, პირველი ადგილი რომეც ავტორის მიეკუთვნეს?

კომუნის პედაგოგ ერთი პრობლემი-ძე!

ხერსონის ოლქის ბელოზერსკის რაიონის საპოტა მეთურებოა „ბათუმის“ დირექტორი ვასილ ტესლა. მკვირცხლად წამოხტა საქმიან და აღტაცებით შეჰყვირა:

— საოცრება, ნამდვილი საოცრება!
— რას იზამთ, — მამუნეც მივაგმა სიტყვა ახალშენის კოლონიის სახლობის კომუნურების თავმჯდომარე კუკური ლემბამე, — ზოგჯერ საოცრებაც ხდება! თავმჯდომარე გაიღიმა. მაკრებზე იდაყუებით დაყრდნობილ ხელებზე ჩამოსდნის იხიანი და მოკრებში ჩაიბარა. ეს ამბავი რამდენიმე წლის წინათ მოხდა. ახალშენელთა კომუნურებომა გულდა-

სმით განიხილეს საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის XVIII პლენუმის მასალები და მტკიცედ გადაწყვიტეს, თავიანთი წესილი მეტბანა საქართველოში მეცხოველების განვითარებისათვის გამოსო საყოველთაო ღმწკობაში.

მა მისთვის, თქვეს ახალშენელმა მშობლებმა. ადგნენ და მძორი დანბარებისათვის ბელოზერსკელს მიპირეს.

ხელგანართის და ბელოზერსკის რაიონების მშობლებმა თავიანთი მეგობრობას ოდრეცა წლის წინათ ჩაუყვარეს საფუძველი.

მას შემდეგ ბევრმა წყალობა ჩაიარა. დღევანდელი ვაცკემა, სოციალისტური მეგობრობის ფაქტობა ვაშლად, ერთმანეთს შერის და ლხონის გაზიარებამ თანდათან შეაჯამრა და მძურად დაამტკობრა ეს ორი რაიონი.

— დაგებნარბოთ! რა თქმა უნდა, დაგებნარბოთ! — აჰარიან ჩასულ სტუმრებს მამინეც დასატურის წინხლ დაქენის თავი პირიძობაში ვასილ ტესლამ; — დაგებნარბოთ, მაგრამ...
— მაგრამ რა? — სატკობა მეთურების დირექტორს შორიღებთ ჩავიმა დღევანდელის რომელიღაც წევრი.

გავიჭირს დებოთ!

მასხმინილი ჩაუჭირა და მშვიდად დაამთავრა სათქმელი:

— აჰარის პირობებში ნამდვილად გავიჭირებთა ჩვენურთი ველის წითელი კიშის მსხველფხება რქისანი პირუტყვის მოელა-პატრონობა...

გამძნა ხანი. ადრეული გაზაფხულის ერთ ნათელ დღეს ახალშენის მშობლებს ბელოზერსკელმა ესტუმრნენ. მეგობრებმა ერთმანეთი მოიკითხეს. მოსაუბრეს. გული შიოხეს. ერთხელ კიდევ უკრავდებოთ დათავალიერის კომუნურების ბაულები და ბაღენეს, პლანტაციები და ფარს.

რთი და დღევანდის წევრებმა დაწკრავლულ ფეიბოში ჩასუქებულ და მოელა-პატრონობით გალაღებულ ველის წითელი კიშის საკონელი დიანხეს, ერთმანეთს გაოცებით გადახდეს.

გაოცება ჯერ კიდევ სად იყო!

მაღუ ნათელი გახდა, რომ უკრავინილი მეგობრები ველის წითელი კიშის თითოეულ ფურზე წელრადმი 2.300 ლიტრი ზესე წელრან, ახალშენელმა მეცხოველებმა კი ბელოზერსკის რაიონიანდ შემოყვინლი თითოეულ ფურზე 2.450 ლიტრი ზერ ჩამაწვეეს.

— საოცრება, ნამდვილი საოცრება! — ისევ აღტაცებით შესსახა ფხვზე წამობტრამა ვასილ ტესლამ.

— რას იზამთ, — ხელმეორედ ლიმილით მივაგმა სიტყვა კომუნურების თავმჯდომარე კუკური ლემბამე, — ზოგჯერ საოცრებაც ხდება!

თათბირი გვიანობამდე გავრქელდა. ახალშენელი კომუნურებიც მეთურსტეც ხუთწლისი საკითხის იხილადნენ. მოტურის თავაკემა კუკური ლემბამე დარბაზში შეგრიბილეს მიმიალოთ თავი და ფეიბოში წასულმა თქვა: — ჩვენმა რესპუბლიკამ ვადაზე არც შესარულა მეთაუ ხუთწლელი დაჯალდა. ლოკონო ილას ძე მრეკვევის შთამავრებელი მოლოცვა, დაწმუნებულთა ვარ,

ახალი ძალით და ენერგიით ავსენ თითოეულ ჩვეთგანს. ასეა, არა?

— ასეა!
— მართალია!
— ასეა, ასეა!
ყოველი მხრიდან დაუბრეს კენერ თამე მჯდომარეს.

— საექტარო მსავალონება უნდა ვაყვკოდოთ, — ჩველი ტელაწვეუ წამოჩქიქი კომუნურების მთავარს, აჯრონიშმა ითარ დაეთამეც, — პლანტაციების ფართობებზე გაბრუნება.

— გაბრუნება? — მხრები აიჩჩა სულებმა შრაიმე, — საყვარელში გვიკიჰოს და სიადან, გაბრუნება?
— გაბრუნება! მოვიწინდებთ და გაბრუნება!

— სწორა! — სერგო ტერეციანს მამუნეც აუბა მხარი სოფლიო შორიდან.
— გასსოცო, — თითქოს თათისთვის ჩილაბაარა თავიწვეულმა გვიანძრე კარაბაშიმა, — ამას წინათ ორ პექტარზე გავაბრუნებ ლომინი. მაშინაც გვიკრავა და მიხიე გადუნახეთ საკირო ფართობი.

— გამოვხახეთ!
— ახლაც გამოვხახათ!
— მსავალიანობასაც ვავადლებთ!
— რეხვებშიც გამოივებნება!

ერთმანეთს ასწრებდნენ თამარ წინიძე, გიგორი მუტხიანი, ზურაბ აბაშიძე, ხარლამაი ქასანდინი...

ასწრებდნენ და მკობდნენ, დაობდნენ, აზუსტებდნენ და ანალხობდნენ, სახადენდ და წყვეტდნენ...

ახალშენის კოლონიის სახლობის კომუნურებომა სასხელო მძაწვეულებოთ დათათვა მეთაუ ხუთწლელი. წარმატებით შესრულდა ჩაის ხარისხობანი ფთილოს, ციხურსების, ტუნესის, ხილის, სხვადასხვა სასოფლიო-სამეურნეო პროდუქტების ამარხაზების გეგმები.

რაც ვაყვითდა ახლა უკვე ვაგალონი გზა იყო.

ახალი ხუთწლელი ახალ მიჯნებს სახადე ახალშენელი კომუნურების წინაშე. აი, ამიტომაც იყო, რომ ასე ველადლავ ბებოდნენ და დაობდნენ. აზუსტებდნენ და ანალხობდნენ, სახადენდ და წყვეტდნენ თითოეულ საკირობოტო სათიხს... თათბირი გრძელდებოდა.

ვემეიღობებო აჰარას. გავკეცო, მწვენილი ჩაღულნი (ამდე უწელი ლამაზ მთებს და კომუნურების თავმჯდომარეს ვეკითხებო:

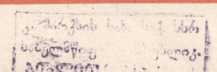
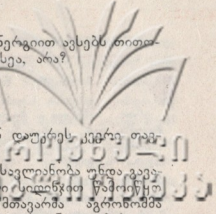
— თქვენზე? თქვენზე რალა დაწვერო?
— კუკური ლემბამე ახიანდა და ენაწლიანი კაცია, ფეოტოცი აქეს, სხარტი და მსუბუქი აჰარული ოტობრი.

— რასაც ახალშენის კომუნურებოზეც დაწვით, ჩემზე დაწერილად ჩავთვლივბათ. მომისმინეთ!

აჯარ უქსებ მე უკვე ვიცი, რომ კომუნურების თავმჯდომარე მართლს ამბობს.

ისიც წყამს, ამ გარჩეც და უხარისხი ორგანიზატორის ხელმძღვანელი ახალშენელი შრომისმთეყარე კომუნურების მეთურთმეტე ხუთწლელიც ისახელენენ თავს.
მოგლიძარ და ფეიბოში წასული ვი-მეობრები:
— ნეტაც კიდევ როდის ენახავ აჰარას!

16408

ტენანტს; შიას რომ ჩამოვარჯი, ცეკი მასხოს.
მერე როდის-როდის დავმოშობინდი, დავწმარდი, მივწევი, წავაგლინე და შუადამისას, მიწვეული რომ ვიყავი, ვლადნარავიეთი გამოვდივო. გამეღვინა და მივაჯურადვე... ვვლოდი. მაგრამ რაღა მამინებდა! მინ ერთი გრამი არც თართი მქონდა, არც ხიზილალა, აღარც ცოცხალი. აღარც სათალო. თავი ბაღლიზე მივდებ, ვეცადებ დამეძინა. ძილი მაინც არ მომეცარა. ვვლოდი...
ღამე კი წყნარი იყო, ძაღვზე წყნარი.

რა სარწმუნო სიკვამლე! წნევა ამინა.

წავიდა, გადავიდა, სიღვრე-სიღვრე მამართა თუ შუბივით, ხისი ათასში ერთხელ, სტუმრიათის მიღობა სად აქვს!

იმ დღეს გაგებდა მე ბოცმანისა-გან ათი კოლო ცოცხალი მოვიტანე, სული თან გამომაყოლა.

თვეს ერთ ჩვეს თანამშრომელს შევიპირდი, უთოვდ გიმოვინი-მითქო. მოხარული უნდა ნაყოფი. ვვლოდი. შინ სრამდენს ისეთი სუნი ტრიალებს, კაცს დაზნადებს. მე და სონამ თვეს სინებზე ამოვიღეთ და შუბიანდის ქარზე მომიკაფუნეს კითხვა კარის გახალხლად გავუწავით. შუბტარს გარეთ დიდხანს არ ვაღივინებ ხოლმე.

კარი გაუღებო და... მიღობის უფროსი ლეიტენანტი კაცი დედილიანი დაგა ფორმში გამოიწიობილი.

იცით რა დამარბანა? იცით როგორ შევწინადა და დავიბენ? მინა რომ გამსჯელირდა და ჩაგებდა, ის მერჩინა. მეინი, რაღაც ამოვი-უღულუღდა და ენა შეუღული ჩამო-ვარდა, თვალად ამოვრდებდა, ერთის ნაცვლად მიღობის უფროსი ლეიტენანტის მთელი ათოული გამო-მეცხება.

თვეს სუნი გარეთაც გამოიღობდა, ის კი ან სუნი არ დაიბინდა, ხელი მხედრული წესით ასწია, მო-მესალმა და ლიმიტი მიითარა:
— ვვლას სათითაოდ ჩამოვიარეთ, შიას მებოლებს... გათხოვი, ყველას უაღრესად, ხედავ საღამოს ჩვენიან მიობრანდელ ახლა ბინაში ქვირის დასალავდა.

...წვეულებზე მე არ წავსულვარ. სონა გავგზავნე, კმაყოფილი მზარუნდა. რა ბედნიერი ყოფილა შიას, კაცი მართლაც კარგი ბიჭიაო. ვეინ-ამიწვინა, ისე კარგად მოწყობი-ლი.

...ის იყო და ის, ნაპარკი თვესის სახსენებელი ამოვადებ ჩემი სახლი-დან. ამ ბოლო დროს გავიჭე ტვი-ნი ლუქისა და უშოთოვული ძილის ფასი.

1922 წელს თბილისში შეიქმნა ამხანაგობა „ქართული წიგნი“. ამხანაგობამ შეადგინა წესდება, რის მიხედვითაც უნდა გამოეცათ ქარ-თული კლასიკური და თანამედრო-ვე მწერლობის, უცხოეთის ლიტე-რატურის ნიმუშები, მეცნიერული ნაშრომები და ლექსიკონები, უნი-ვერსალური სახალხო ბიბლიოთეკა-ების წარმოქმნის ხელს აწერ-დნენ. წ. ნიკოლაძე, ა. აბაშელი, პ. ინგოროვა, ი. ლორთქიფანიძე, ს. თავაძე, ვ. რუხაძე, პ. ქავთარა-ძე, გ. ქვიციანი, კ. გამახაურდია, პ. გოთუა, კ. მაყაშვილი, ი. ზურაბი-შვილი, ა.ლ. დარჩაველიძე, პ. საყვ-რელიძე, მ. ლალიძე, ვ. კოტეტი-შვილი, ლ. ქიქელიძე, ი. ლორთქი-ფანიძე და სხვანი.

ამხანაგობის მიერ შედგენილი პროექტი დატესტა. თავმჯდომარე დიპლომატი ნიკოლაძე, თავ-მჯდომარის მოადგილე — ალექ-სანდრე დარჩაველიძე (ქრისტოვი), მდივანი — პავლე ინგოროვა.

ამხანაგობა „ქართული წიგნი“ სა-მი პატარა ოთახი ექირა გურჯაანის ქუჩაზე. ქაშვილის პირდაპირ, ყო-ფილი „ორიანის“ დარბაზში.

„ქართული წიგნის“ ბაზაზე აღ-მოცენდა გამოცემლობა „ფედერა-ცია“, შემდეგ „საბჭოთა მწერალი“ და საბოლოოდ „მედიანი“. „ფედ-რაციის“ პირველი დირექტორი იყო პავლე მიხეილის ძე საყვარელიძე. პავლე საყვარელიძე, 19-20 წლის ქაბაჯი, 1905 წელს არაბულ-კალბრი მუშაობის გამო გადაასახლეს მუ-ღმიე კაბორღში. საქართველოში საქმითა ხელისუფლების დამყარე-ბის შემთხვევაში, 1922 წელს, საშობ-ლოში დაბრუნდა. წლებში მანძილ-ზე მუშაობდა გაზეთ „მუშების“ რე-დაქტორად. იმ ხანებში, 1925-1926 წლებში, პავლე საყვარელიძემ გერ-მანიში შეიძინა ჟურნალები, იქ-ვე ჩამოასხმევინა ქართული შრიფ-ტი, მანქანების განახარავდა და ლინოტიპისთვის აღსწარმდად ორი გერმანული ოსტატები ჩამოი-ყვანა. პ. საყვარელიძე იყო პრინცი-პალი, პირველწელი, სარდალციო საქმეზე შეყვარებული. სამწახარ-იო, იგი რამდენიმე წელსანამც დაიკა-ვა.

1937 წელს გამოცემლობის დირექტორად დაინიშნა მწერალი რაფინე გვებაძე. რ. გვებაძე პი-

ლიგრაფიის საუკეთესო მცოდნეც იყო. იგი ენერგიულად შეუდგა მუ-შაობას.

გამოცემლობასა და სტამბას მტკაფილ პრობლემა უხდებოდა მუშაობა. „ფედერაცია“ ისევ ყო-ფილი „ორიანის“ დარბაზში საქ-მინაობდა, სადაც მანამდე „ქართუ-ლი წიგნი“ არებოდა. სტამბა კი პლენარისთვის პრესპექტზე იმყოფე-ბოდა. ასეთი სურათი, რა თქმა უნ-და, მუშაობაზე უარყოფითად მოე-მდებოდა.

მართალია, სტამბა ღარიბი იყო, უარგანი, მოშველებული ტენიკა აწარმოდა, მშობლობა, მაგრამ სტა-მბის სათათნებოება, მშენებელი, დამკაბიდანებელი თავინა საქ-მის ნამდვილი ოსტატები იყვნენ. მათი პოლიგრაფიული კვალიყა-ცია მაღალხარისხიანად პროდუქ-ციის მიღებას უწყობდა. ექვე-და ვთქვამ ნერიშვიან — ტექსტის სწორად გამოკვლას, კლოზეების ზუსტად მოწესებას, წიგნის არებვის სიზუსტეს, შიეს სიმეტრიას და ა. შ. განსაკუთრებული ყურადღება ექ-ველად ბეჭდვის ხარისხს — ტექსტ-თავისუფლად იტოვებოდა; ვერ ნა-თავის მართლად და ალაც გადაჭა-რებულ საღებავს.

30-40-იანი წლებში აქ ყველა წი-გნი მაღალ დონეზე ისტამბებოდა. მანომ დაბეჭდა „თამარისი“, „სი-ბრძნე სიორისი“, „თეიმურაზ 11“, იგანვე ვრეკამიშვილის „ქართული მუსიკის ძირითადი საკითხები“, „შემა პოხარის“ და ბუნდის სხვა. იმ დროს დაბეჭდილი წიგნები ახლაც თვალს ახარებს თავისი ზღაპრით.

გამოცემლობის არცულ დიდი შტატი ჰყავდა. ასეთ დღე საქმეს 10-11 კაცი არამდებდა. თავი, თოქი-მის ყველა წიგნზე გამოცემლობა ინვესტა მასხისმებელ რედაქტო-რებს, რომლებიც ბურჟუაზულ ატრეზებსა და მთარგმნელებს. ასე-თი იყვნენ: გერმანულ ქორეფი, სოლომონ იორდანიელი, ოსებე გრიშაშვილი, ილია აბაშელი, ილია აღბაძე, ლევან ასათიანი, გიორგი ლომიძე და სხვ. ეს მწერლობა გამოცემლობის ხშირი სტუმრები იყვნენ. ყველაზე ხშირად ი. გრიშ-აშვილს უფროდა მოხსლდა, ის ყო-ველთვის ცდილობდა თავისი წი-გნი წიგნს ღარიბ სტამბაში მოეგა-ნა. მისი სათაბელო გრატიკული და სალიტერატურის გამოსაქვნი სპა-ვერ ლექსები ჩვენიან დასტამბა-ში შემოვიდოდა ოთახში და იტყოდა: ვიცი, თქვენ სიცავრულს არ დაა-კ-

ლები ჩემს წიგნს. ი. გრიშაშვი-ლი გვერდით ამოუდგებოდა ასო-თამწიყის და ურჩევდა, თუ რო-გორი შრიფტით აებეო სათაბერი, ქვესათაური და სხვ. ასოთამწი-ყივი სიმამრების უსრულდება თოხნას. ხშირად იტყოდა ხოლმე, რა გუნა, თქვენთან მიყვან წიგნის გაკეთება, თითქმის სტამბა ჩემი საკუთრება იყოთი, კარგები წარც-ვედნანი, მაღალინი საქმე იყოთი. მართლაც არავე იმურებდა მის-თვის უხეშები გარკვას.

ერთხელ გრამაშეგონა ქუქუიანი, უფარციო ანაბეჭდი აიღო, მკა-ლით ვანიშნო და შეზუბებულმა მითხრა: მარიაკვან, ცილი არ არის ფეხით ოთღლებზე ანაბეჭდი? რაღა ყრან ძირს!

— ბატონო სოსო, — ვუბაძუხე ხე, — უფარციო და გახსნადები ანაბეჭდი, ამ სიგინრეგება და აღიკაბილი ნოჯვერ ძირს ცვივა...

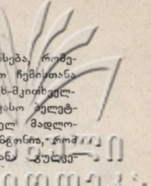
— არა, ვერ დავთინებები, რაც უნდა მიხიხრა. იცრუდა, ატვირის მიერ ნასწორებს ურასაოლეს და-კარგავ.

ეს არ იყო ატვირის მიერ ნას-წორები, მაგრამ მისი სიყვანა ვულ-ნი ჩანარა და შემდეგში ბევრჯერ გამოიმადდა.

აფილის სიფირების გამო, სტა-მბის მუშაბანდში, ხის თარიგება ვეწევი უკვე დაბეჭდილი და დასა-ბეჭდილი ირემები. დაზღვეული არ ვიყავით მათი დაზიანებისაგან. ვწუხი, არ ვიცი, როგორ მომე-ცინა აქ საქმისათვის. იწყობოდა იგანვე ვრეკამიშვილის „ქართული მუსიკის ძირითადი საკითხები“. მარ-კოვლები ეწევი აქ წიგნის ხელწინა-რი დედანი, ატვირის მიერ ნასწო-რები კორექტორად და ვერეგულ ვწ-ლა იმ წიგნის დედნები, რომლებიც ზემოთ ჩამოვთავადა. თუ მამინე-ვი არ დავიცავდით მათ, მომავლის-თვის აღარავინ შეგვარებოდა.

გადამხდა სტამბისავე ეზოში გა-მომცემლობისთვის ავეთი შენობა. 40-50 მეტრის, 1940 წელს სტამბისგან 30-50 მეტრის დაშორებით, მზად იყო ექვსსართულიანი შენობა. გამოი-ცემლობის მირმავალი პრობლემა შექმნა — ყველას თავისი საუბ-შო აფილი მიუჩინეს.

ახლა დედნების დაცვა შეიძ-ლებოდა. დედნებთან რაცაც უბოძ-გამომცემლობის რედაქტორის, შტა-ტგარეშე რედაქტორის და თეო-თონ ატვირის მიერ ჩამსწორებულ კორექტურას ინახებოდა. ხშირად

დგანა და დატვირთვას შორის სხვაობა იყო (სანდახან თვალსაჩინო), რაც მუცლყვარისთვის საინტერესო ვახვას წარმოადგენდა. რაფინ ვეპაბის შიგნითაც არ ფრინის სახალღო სარბული და ვიხივე, ახლა მინან ვინდოდ დავაგეცა იგი ხივთათვის. მან რი დღი კარდა გამოყო, ერთი დავადგიო მოპირი, სადაც ვუშობიდიო, შიგორ — ბუხალღობის და უკვე საინფოდ დავიკულები. დავადგა დრო და ეს არქივი დიდ სამსახურის გაუგედა დანატრესებულ პირი, მაგრამ, სამწუხაროდ, ამა გამოდგა ჩვენი თავდარაგი.

1951 წელს გამოქვეყნებულადა მობიხდა ნახვად. დროებით სახელმწიფოებრივ სამუშაო მომცეს ლიტერატურულ მუხუბში. როდესაც მუხუბების ვითარებას ვაგეცასი, ვიდრეც, რაოდენ სამართლიანი იქნებოდა, გამოქვეყნების ფონი, რომელიც წლების მანძილზე თანდათან იზრდებოდა, ლიტერატურის მუხუბების მშობლებიანი გადასულა. მუხუბები ხომ კანონიერი გზით უსახელოდ მიიღვედა. როცა ვაგეცა, რომ რაფინ ვეპაბად გამოქვეყნებოდა ნაიფა, მუხუბების ხელმძღვანელობას ვაგეცა და ფინდეს შესახებ. იმ დღესაც გამოქვეყნებამი ორი თანამშრომელი ვაგეცავენ სათანადო მითარქობი. ისინი ხელცარიელინი კარბუნენ. რაიმე თორი ფონი, ვარდებში ახარ დახვეწილობა, თანახიდან გატანაში. ვერ ფარდალავა ფარდულინი დაუარიათ, რაც კარადგები ინახებოდა და შეიძლე სახადვე მანქანას ნაუღია...

როგორც ირკვევა, დღემდე არც ერთ გამოქვეყნებას ცენტრალური არქივისთვის საარქივი ფონი არ გადავლა. თითქმის ამ სამიცი წლის მანძილზე გამოქვეყნებები არ არსებულან. დანაკვალა, რა თქმა უნდა, ვეცარ აუინაზღურებთ, მაგრამ მომავალზე მინც ვიზრებთ. * * * რაფინ ვეპაბის სამუშაო თანხი მწერლთა ერთგვარ სალინად

იქცა ამ მოდოდა მთელი მანძინდი პრინციპულ კოპირება მწერლებსა. კონტრეტ ქიქიძე, ლეო ქიაბერი, კონტრანტინე ვასაძესთან, ალექსანდრე აბაშელ, ალექსანდრე ქუთაბელი, სერგი კლიძაშვილი, კონსტანტინე ლორთქიფანიძე, სიმონ ჩოღიათი, ბეპარიანი დუბტი, დგნა შეფდგია, აკაი ლევალიძე, ვიტორ გაბესკირაი, აკაი განერლია და სხვა პატივცემული მწერლები.

ქიქიძე საცაბასი, შეხლა-შემოხლა, ვერძობა და ისმად გულბანი სიცილი გამოქვეყნება ცუბრობად მწერალთა მშფოთიარე ცხოვრებობი.

ვალკატინიც ხშირად გვესტუმრებოდა ხოლმე. მხოლოდ მან დღითი ადრე იყოდა მოსულ, სანამ ყველა მოიყრდა თავს. ვუმზი შეხვედრის უხედავი — ბაღში ვაგეცა-კლასი პოლისა სცედა. შემდეგ შემვიდოდა თანხი და გამოვეცემებოდა. იმ რაფინის მიპიოხავდა. ხანდახან დღლადარება მიხულა, თუ ჩვენს სახლთა თანხი სხვას არავის დავაგეცავდა, რამე საინტერესოსა და საყურადღებოს მივებოდა, რაც სამდამოდ რჩებოდა ჩვენს მესხიერებაში.

1941 წელს დანიყო ომი და შეუცდა ჟრამელი გამოქვეყნებასა და სტამბაში. თუ სტამბა როგორმე ერთ წიგნს მინც აწინებოდა, დასაბეჭდვად „კომუნისტის“ სტამბაში გადავდარიდა ვალტერბინერი. გიის უქონლობის ელში. მხოლოდ გამარჯვების შემდეგ დაუბრუნდა გამოქვეყნების სიცილები, მივიდა წიტიერსა ახალგაზრდობა.

რაფინ ვეპაბი საგამომცემლო ხელშეწყობა და პოლიგრაფიის ცოდნას უზიარებდა გამოქვეყნების მუშაებში. ბებრი არქივი კვალ-ფიციური მუშაჟი გაიხარადა მისი მუხიებში. რაფინ ვეპაბი ქართული ლიტერატურის მოყვარულობის უპირველესად ცნობილია როგორც შე-

სანიწნავი მოხსრობების — „თვის“, „ქიკიკოსის“, „ლუზური სახაზობების“ და სხვათა ავტორი. არც მის ლექსებსა და თარგმანებს მოსილებია მიუხიხელი. მაგრამ მიუხიხელია მეც იცოდეს, რომ ეს უარესად ნიჭიერი შემოქმედი ამავ დროს იყო საინტერესო გულისხმობი, საქმის მიცედა გამოქვეყნელ, ყველა ქართველი მწერალის, მესხიერების ნამდვილი მეგობარი.

რაფინ ვეპაბი — მაღალი მოქალაქეობრივი წინების ადამიანი მწერლებს მუდამ მხარში ედგა. ამის შესახებ ვცაბამოდენ ლიტერატურულ მუხუბებზე თუ კრძინ არქივები და დავცლი წერლები. წერილი ბებრია, შინაარსი ერთი. აი ერთ-ერთი მათგანი:

„ამ ქვეყნიდან კაცს კაცაკობის მტიკ არფერი ვაგეცავს ეს კაცაკობა რაში გამოიხიხება როგორ იყავი შენ და როგორ მოვიკვებინე უკან დარჩენილი. შიგორ — რა ვაგეცა, რა შექმნილი საკაცაკობრო — მაგრამ თუ კაცს პირველი არა აქვს, შიგორ ვერს უშველის, შიქიდელა შემოქმედს აუი კაცობა ვაყვეს...“

რაფინ, პირად შენ კაცობას მე ვერ მოვიკვებდი და ღმერთობა მე ჰქნას ცსოდენ უსამართლობა, რომ შენ მე მოვიკვებოდი, მხოლოდ შენ შეიძლება ჩემი შიქიები შეუბედვიან ცხოვრების გზახ სიგერის დღესაც და იტვიანი: „ეს იმ კაცის შიქილია და პატივი ვუხლით მამის დადებულ სიცილებს. პატივისცემი მარია ამ გარვილ“.

ახალქალაქიდან, სოფელ ბარა-ლეულიდან, გორიკი გოგალმოდ რაფინ ვეპაბის და მალბას უხვის წიგნებისათვის, რომელიც მწერალს მისთვის გაუხავნია. როგორც წერილიდან ირკვევა, ამ ლიტერატურით მთლი სოფელი სარგებლობდა: „რაფინ, გული ჟეის უნდა ჰქონდეს, სრულიად ადამიანისა არა ვეცხის რა, რომ თქვენი, როგორც დიდ ადამიანი, მასთან საინტერესო მწერალი ამ დანა-

ხის სი უღელსი ღირსება, რომელიც თქვენი გამოიხიხეო ჩემი თანადანატრესებულ გულს-მკითხველს. ამისათვის, მტიკიფიკი უღელს-რისტიკ, ჩვენ გულწრფელად მადლობას გიძენებო შენ წმინტო, რომელიც იყოს მწიქებისადა ქუხველითე-ადამიანი...“

ისინი წმინტოდა, რომელიც თვის საღამოე მხამადობა ვანახვად და შეხვედრისადა იგივე მითობას: „რაფინ ვეპაბის ლექსებსა და მოხსრობებს სტუდენტობის დროს ვაგეცანი. მე იგი ქვეშარბიტ ვიქტად მიმანია. მისი ლექსები გამოირჩეოდა ლირიული უშაბობით. ჩვენს მესხიერებს სახუდამოდ დარჩა რაფინ ვეპაბი, როგორც ადამიანი. სიტყვების დროს აქა-იქ იბეჭდებოდა ჩემი ლექსებიც. რ. ვეპაბი 1940 წელს აღმდებდა ლექსთა კრებულს.“

ტვიხობ, მან ლარბ სტუდენტად აღმხანდა და ერთხელ მითობა: შე ნავიციოხებ თქვენი ლექსები. მომწინა. ვაგეცა, რომ სტუდენტობა ქალაქში ცხოვრობი, მხოლოდ სტიპენდიოთა მოველასაკები საგამომცემლო საბჭოს და თუ მათთან ამმარტავანი არა ხარო, მინდა გამოქვეყნებოდა დაგინიშნო სტიპენდია. მარლავ, დამწინადა გამოქვეყნების სტიპენდია, რომელიც წამდვილად დიდ დახმარება იყო. არა თუ მარტო ეკონომიკრი, ამამდ სულიერიც, ეს სტიპენდია უფრო მნიშვნელოდა გამოქვეყნებასთან.

განსაკუთრებული იყო ღაღო ასათიანის მეგობრობა რაფინ ვეპაბისთან, რომელიც დიდად ვახსებდა თავის დროის ლიტერატურული ახალგაზრდობის ბრწყინვალე წარმომადგენელს.

ასე სამდამოდ შემოიჩრა ახალგაზრდებზე მწრუნველი მწერლობა — რაფინ ვეპაბის ნათელი სსივნა.

მარიკა ჯაფარიძე.

ლილი ხუციშვილი

ქართული ჩუქურთმები

მშობლიურ მინის მადლით ახლებლი, ქართულ გვირისტილი და ვარკველუბებით ინვეტი მაღალ ტარის თაფლი. ჩაქსივლია და თაფლებში მცხუნარე მზე და ვაზის მტვეანი, მიგულ შენად, შენ ხარ ვენახი... ვაულს ატვიჯა ქართული ჩუქურთმები, აქსიხი ვაზის სვედა ურთმელი, როგორც ცრემლები ვარძლის მტვეანი, ყოველ ცისმარ მე შენ ვენახი, იდიდ ცინად, შენ ხარ ვენახი...

ჰვპრლისკაძე

შეღაბებისას, როცა მთვარე ითვისებს ვარკველებს, ვინარაფი, რათა მომეფიფოს ზეცის ნათელი,

კუდიგორის მთა შემომხედება, როგორც საყვარელი, მერე დავეგდები წყაროსთან და მთვარის დაფორები, შევსება წყარის წყალს, ცის ნამიოტი,

მშობლიურ გებზე სხიარული ადამიწინდება. მორბის დურუჯი გულისხმეტივი ხუჭუტა მთებში, მთვარეან ღამით იღიმება ტანჯული ვარკვი. ქინძარბაული აჟიხულ თასს მანდის ცრემლი, შიე ქართულ მინის სურნელია და მზის ადრესი. მივად ვყარლისკენ, ფიქრში თითქმის ვხა ვაღია. ცად აღმართული, მაღალ მთაზე მიცდის ოლია.

ჩემი ლექსების ლურჯი რვეული ქარმა დაფითია, ყოველ ცისმარ, თუქ მწელი ბედან თამაში, უნდა დავინერ ყველაფერი ისევ თავიდან,

ალბათ, ამბობით და სიმღერით მეც დიდლები, დრო, ხელბას შუა, შემუნველად ვამეპარება, თმანი ჭლარა, გულში სვედა მოვა ვარუღად. ბავშვობის ცახ მერეა ცრემლით არ ინისლება; და როგორც მამინ, ნაკაულდი მიგავნას სხივებს.

და როგორც ბავშვი, ამ კვარავ იმედს, თუ გამიღივებ.

გულდაწყვეტილი ფარფარებზე მქმნარი ფოთლები,

როგორც დაკარგულ ბუნებურებას მარტობის ჩრდილი მოაკვება, ასვე ქარი ჩამოირღო ფოთლებს აანრიალებს თავის ნებაზე, ხეს შერეული ერთი ფოთლი ისევ ოცებობს ერთგულებაზე ჩაივლის ქარი და შემოთება, აართობლებული, ისევ გაბახხულს დავიღდება.

სოფლის კეთილი ღარი

ნათელა გომრგომიანი,

თინათლ „ღარიში“ სასტიკლური კრიმსაგონანი.

ქვედა აჭყა ქობულეთის რაიონის ერთ-ერთი უღამაზესი სოფელია. გორაზე შეფენილი ჩაისა და ციტრუსების პლანტაციებში ჩაფლული სახლები ზევიდან გადასცურის ზღვას. ბუნებისა და ადამიანის ხელით მოქარვულ გარემოს სიყვარულად აყობს სოფლის მშრომელთა მზინარული, სიცოცხლის სიხარულით აღსავსე გარეგანება.

გულგრილად ვერ აუვარდ გვერდი ჩაის პლანტაციებს შეფენილი ქვედა აჭყელებს. შაითთან საბურთის სურვილმა გზიდან გადამახვევინა. ბიბლიოთეკის სადგურ-სამკურნალო სათი არის-მეტი, ვიკითხვ.

ახლოებულით მიმავლს, თბილად გამოიმეგს, სოფელი ხომ უშუალო გულს არს უღებს სტუმარს. რიყა გაივებს, ქვედა თინათლს ნახავ მსურავ, სახე გაბუნებრივ, ცირკმანის აღარ ავიღებინე საუვარულ, კეთილ ადამიანზე საუბარს.

იმ დღით, როცა ქობულეთიდან ქვედა აჭყის გზას დაავადებ, ვიცოდი რომ უნდა მენახა საქართველოსა და აჭარის დამსახურებულ ბიბლიოთეკარს, ადგილობრივი საბჭოს დეპუტატს, სოფლის ქალთა კომიტეტის თავმჯდომარე, ბიბლიოთეკა-ფილიალის გამგე თინა მალაზონია. სოფლის მიხეულებ-მიხეულებ გზაზე კი, სანამ ბიბლიოთეკაში მივიღებდი, უკვე ნათლად წარმომიდგება თვალწინ საქმისა და ადამიანის დიდი სიყვარულით განათებული სათქმის სახე.

ღამამად, ფაქირზე მონყობი მწრავლდგომარანი სტენტიანი და გამოყვანილი დამწვენიული სამკითხველი დარბინი და მუდღერო ხეივანსავე თავად მტკიცელებდა შრომისმოყვარე ქალის საქმიანობაზე.

მამათელმა ქალიწილმა, თინა მალაზონიამ, 1943 წელს დაამთავრა ბათუმის სამსახურებლო ინსტიტუტის ქართული ენისა და ლიტერატურის ფაკულტეტი და შედგა-გოვდა დანერგ მუშაობა მაღალ მიიან სოფელში. იქ შეხვდა იგი ცხოვრების ერთგულ თანამგზავრს, ისტორიის მასწავლებელს შოთა

დავითიძეს.

1952 წელს ახალგაზრდა ოჯახი ქვედა აჭყეში გადავიდა საცხოვრებლად. შოთა დავითიძემ კვლავ შედგაგოვობა იჩინა. იგი ამდამად საშუალო სკოლის დირექტორის მოადგილეა. თინა მალაზონია ბიბლიოთეკის კეთილმოწყობის საქმეში გაიტაცა.

— მაშინ დაახლოებით ხუთსაათზე წვენი გავკინდა, — მოგვითხრობს თინა მალაზონია, — ისიც ძლიერ ტეტიდავალა — პეტარია ოიაბში. სამი წლის შემდეგ, როცა მკითხველმა იმტა და წინის ფონდმა, კოლმურენობა „ნათელი ოქტომბრის“ დაამარსებულა, სოფლის დიდმა გამოგვექ ქრისტეფორე მერიციმდა გაგვეგობის შემოქმედში გამოუყო ბიბლიოთეკას ერთი მისრდილი ოიაბი.

დრო გადიოდა. საყვარელი საქმე თანდათან იტაცებდა თინა მალაზონიას. მის ხელში იზრდებოდა ბიბლიოთეკა. მოთმინებით, ძალისხმევით და ავიკვება კეთილი ხელი მრავალრიცხვან სოფელში წიგნის სიყვარულს, შეუმჩნელებად იტრება თავის ირრველ სოფელს. ცილიობდა, ბიბლიოთეკაში სულიერი სარდლი გოვავა ავალა აქა-იქ და პროცესის ადამიანს.

სად არ ნახავთ თინა მალაზონიას, — ოჯახიდან, მისხოველეთის ფერებში, პლანტაციებში. იგი მუთი მადხლის შუაველშია, იცის მათი სიხარული და გაქრებება. დედასავე უხსნის გულს კვლეა — მიუხეი თუ ახალგაზრდა.

ქვედა აჭყის ბიბლიოთეკაში, ამ მართლაცდა პატარა კულტურულ ცენტრში ყრებმა საუფრველი სოფლის ბურ დიდისა და კეთილ საქმის. პატარები თავიდანვე აქ წნაწლებენ

მშობლიური სოფლის, კუთხის, წვენი დიდა დასამოძილოს სიყვარულს, მის წარსულს, აწმყოსა და მომავალს.

— ამა მარტო რე მას გაბუნებოდი, მთელი სოფელი რომ არ მებუნებოდა, — ამბობს თინა მალაზონია, — ყველა ცდილობს, რითი-მე შეგვიწყოს ხელი კოლმურენობის გამგებობს უნდა ვუმაღლოდე, რომ ახალ, ნათელ შემოხობი ვაკეებს ამგვად ბინა. ქობულეთის რაიონის ცენტრალური ბიბლიოთეკის თანამშრომლები, დირექტორის შუშანა ვერულიძის ხელმძღვანელობით, ხომ კოვდნარად ცდილობენ, რაც შეიძლება შინარსიანი გახადონ წვენი მუშაობა.

ჯერ მარტო კოლმურენობის ბრეგადებთან, რეკლებთან, მეცხოველებობის ფრგებთან ბიბლიოთეკის მჭიდრო კავშირი, რაზუნდა ვატყებთ სობრებოდ კოლმურენობის გამგებობის თავმჯდომარე გირჩეი პავლიდი და მთავარი ავრონომი ჯემალ მიქელაძე, შეუძლებელი იქნებოდა აქტივისტი მკითხველების დახმარების გარეშე ისინი კი მრავალდ შეშუქრებია თინა მალაზონიას თავის ირრვავზე.

გამოცდილი ძალი ისეი სიტყვას იტყვის, ისეი მარცვალს ჩააგდებს შუავულ სოფელში, რომ მერე აუცილებლად ყველამ მხარი უნდა უბახა და საქმეში კეთილი ნაყოფი გამოიღოს. მაგალითად, ლიონდი ილიას ძე ბრებენვის ტრლოკიის კითხვა-განხილვის დროს, ბიბლიოთეკაში დიდად აზრი, მოგნაულებინათ ის წინდა ადგილები. კოლმურენობის გამგებობს ფრებები შესახა მშრომელთა სურვილს. საორად ნრულოყოფილად ასახავს ბიბლიოთეკის სტენდი ამ დაუე-

წვარი დღეებს მოსაგონარნი კი ძალიან ბებერი აქეთ აუვარ მშრომლებს.

თუ ქვედა აჭყეში ჩასულ უცხო სტუმარს დაინტერესებს სოფლის აჭყარე, საქმარისია ბიბლიოთეკაში შევიდეს. აქ საქმის კურსში არიან, ვინ ასახულა მშრომლური სოფელი, ვინ ჩამორჩა და რა მიზეზით. თინა მალაზონიას გულსიყვარული შედამ მშრომლი უადამიანო-სკუნა და მართალი. არ იფიქრო, რომ მას სოფლიდან წასული რომელიმე ახალგაზრდის შრომა-საქმიანობა გამოჩრებს მგედველობიდან. თუ ქვედა აჭყელი მბუეკი კეთილ-სინებისრად ასრულებს თავის სიწმინდის საბეობა არმიში, ამას უშუალო მთელი სოფელი გაიგებს, არც წნაწლები წარჩინებულს დაავალე გულს. ამბობს კვლავ ქვედა აჭყელი პავლიდი თავიდანვე მივჯიანი იმ აზრს, რომ თავიანთმა საქმეში უნდა გამოჩინოს ისინი მშრომლური სოფელი და მუდამ იმ ატარებენ გულში ამ საწვევარ ოცნებებს.

თინა მალაზონიას ცხოვრების ყოველი საათი, ყოველი დღე საცვიარი სახლისი არის საყავ. რამდენ რამეზე უნდა იფიქროს მოუქვენარა და ქალთა: მეთიხველების მწრელებში შეგფრნავს, ლექცია-საუბრებში, ზებორ შურსალებში, იმ მრავალრიცხვან წრეებსა და სამუშაოებს, რომლებიც თავის სასიცოცხლო საქმედ უძევიან.

გამომწვევების თინა მალაზონია თავისებურად, კეთილად ილიბობდა, რამდენი სობრე ასწავს, მერე სიყვარული მიიკვება ხელი ახალგაზრდა ბიბლიოთეკის ნაწელი აბუსტლიეს, ამის იმედი მამებს, თქვა. ქვეი არვის გაბრება, რომ თინა მალაზონიას გვერდით ნაწელი ირრველი ბიბლიოთეკარი დაგვება, მაგრამ მისი მასწავლებლის მხურელებ და მოსყვარული გული, რომელსაც ვერ ერთი ხსოვიც არ მოკლებია, კიდევ დიდხანს გაათობის თანასოფლებს.

ქობულეთის აკიონი. სოფელი ქვედა აჭყა.

აზიანილ მებრალნივილი

ლ კ შ კ ს

გადიარეს ღრუბლებმა,
ცა გამოჩნდა კრილა.
მზიანი დღე იქნება,
ლამა, წვიმა კი არა.
დედულეთში მივიღვართ,
ვევლიან მშრალი გზებია.
აბა, სწრაფად ჩაიცი,
ენახულო ბებია!

ბ ბ ბ ბ

ხშირად ლუღას ეფერება,
ჩემი ბები, გოგოლა.
სულაც არ მშურს, მიეფეროს,
მიიტომ რომ იბოლია...
თუ რაიმე ვაწყენინო,
მე არ ვიყო გოგო ლია!

დ ა ს ტ ა ნ

დედამ დასიან დამტოვა,
ერთ წუთსაც არ მოვიცდილ.
ვითამყე, ვაყინე,
ვეზველო, ვაყინდი.
დავამინე აკანში,
ჩაეფუფუნე ფეხები
და ლყაზე ტუშებით
ნიაივით ვეხები.

ჯ ა რ მ ა შ ი

ჭყობ ყველს როცა გაუფოს
შვილიწველებს ბები,
გელა ჩივის: — რეზიოს
ჩემზე შეტი რგებია!
ძროხების საძოვებლად
მინდვარ როცა მიიდან.
ამბობს: რეზომ აძოვოს,
ის ხომ ჩემზე დიდა!

მკვეპ ნახვი ღათხა

ტყეში, მზიან მიწაზე,
მარტმა ნესტი დათხა.
როცა კარგად დამნიფდა,
მიუღნიათ დათვება...
ისე მისწონებიათ,
ილიკავდნენ თაბება.

ლ კ ს ტ ა ბ ბ ა

აგბი-დაგბი, აგბი-დაგბი...
მაგრამ მაინც მომუხდა ლახტი.
აქტიმად დავიხევე,
წრადან გასაგებე გავიდი.
ლახტი ვერ ავარდებ ტანი,
მომდის გული, მენეის კანი!

ორსანი დკთვი

ყოველ დღითი სკოლაში
მიბაგუგუებს დეთი.
სასუნაგის მოყვარულს
ჩანიაში აქვს თათი.
გაკეთებს არ ამაღებს,
არც აქვს მისი დარდი.
მუდამ თავიარყოლო,
ჩანთასაყე დანის.
დღიურს აგებს ორებით,
ერთი სამივე არ ჩანს შივი.
აბა, ხუთს ვინ დაუნერს,
გახზე უქმად ჩანარალი?!

სურათზე: აფხაზი დღევანდელი.

აღაგიანთა ღვებრიკლოგისათვის

ექსპერიმენტული და კლინიკური თერაპიის ხანგრძლივ-კვლევითი ინსტიტუტის გერონტოლოგიისა და გერიატიკის რესპუბლიკური სამეცნიერო ცენტრის თანამშრომლები პროფესორ გრიგოლ ფიცხელაურის ხელმძღვანელობით სწავლობენ ადამიანთა დღევანდელი პარალელუმებს. მათი მრავალი შრომა გამოქვეყნდა როგორც საბჭოთა კავშირში, ისე საზღვარგარეთ.

„ქნლად იპოვი ადამიანს, რომელსაც არ სურდეს ხანგრძლივობა და ნაყოფიერი ცხოვრება. სიცოცხლის განაგრძობაზე უჭრუნველ მამინ კი არ უნდა დაიწყეთ, როდესაც სამოცს გადავაბიჯებთ, არამედ ბავშვობიდანვე. თითოეულ ჩვენგანს დევიდალ შეუძლია დაამუხრუჭოს დაბერების პროცესი. — ასეთია პროფესორ გრიგოლ ფიცხელაურის აზრი და იგი თანამშრომლებთან ერთად გამუდმებით ცდილობს იმ კონკრეტულ სოციალურ-პათიურ წესებს (შრომა, დასვენების პირობები, სწორი კვება, მოძრაობის რეჟიმი და სხვა), რომელთა დაცვა სიცოცხლეს უხანგრძობებს ადამიანს.

ჩვენი რესპუბლიკის გერონტოლოგებს იმ მუშაობის გასაცნობად ზშირად ჩამოდიან სწავლულები მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნიდან. მაგალითად დღევანდელი ცხოვრების პირობებისა და საზოგადოებრივი სასარგებლო შრომისადმი დიდი ინტერესი გამოიჩინეს იაპონელმა გერონტოლოგებმა. მეცნიერების დასაბურთებელი მიღვაწე გრიგოლ ფიცხელა-

ური ორჯერ მიიწვიეს ასოციაცია „ნატურალური მედიცინის“ სიმპოზიუმზე. იგი აირჩიეს ამ ასოციაციის საპატიო წევრად. ამავე ასოციაციის პრეზიდენტი კიტი მოიხსიბდა უშუალოდ საქართველოში გაეცნო ქართველ გერონტოლოგთა მუშაობას, შეხვდა აფხაზ დღევანდელს, შეისწავლა მათი საქმიანობა, ყოფა-ცხოვრება და ტოკიოში დაბრუნების შემდეგ გამოცა წიგნი „ქართველთა საოცარი დღევანდელი საიდეოლოგია“. უცხოელი ავტორი წიგნი დიდ აღვალს უთმობს იმას, თუ როგორი მოწინებიათ პატივისცემით აჩიან გარემოცული ჩვენი უცხოელები. ოჯახსა და საზოგადოებაში, იპონელ მეიხიველს მოუთხრობს მათ მხნე განწყობილებაზე, შრომის რეჟიმზე, განმრთვობაზე, კვებაზე, ოჯახურ მდგომარეობაზე.

საქართველოს დღევანდელი ხომ შრომობენ ჩაისა და ციტრუსების ულანტაციებში, უფლიან საქონელსა და ფრინველს, ნადირბენ, თევზაობენ, მთელ დღეს ბუნების წიაღში ატარებენ. მართლაც, საინტერესო და მისაბაძია ამ გულდასაძახების ცხოვრების წესი. იგი მრავალხრივ შესწავლას საჭიროებს. ანტიპატიული უფრო ფართოვდება გერონტოლოგია, როგორც მეცნიერება. საბჭოთა ადამიანის დღევანდელი სათვის ზრუნვა ქვეყნისთვის ახალ-ახალ წარმატებას მიადევს მომავლის დიდი პინიციებით განაბურებულ ჩვენს ქვეყანაში.

ია ბარათელი

ჩვენს ლენა

მარტის 11

შევიტოლო შეთხზება

ეს ამბავი ორიოთხის ოქტომბრისაა. მონადირე ი. მარინი ტყეში ტყის ნაწანად და მამონტე დაახალა თოვნი. დაჭრილი ტახი ჯიქურად ეტყვირა მონადირეს, ეტყვირა გაპკრა და მიწაზე დასვა.

ვიდრე დაჭრილი ტახი გონს მოვიტეოდა, მონადირე ნაშობტა, ვარულე ლორს ვურეშუმე სტაცა ხელი და ზურგზე მოხატა.

ი. მარინის ჯირითი დიდხანს არ გაგრძელდებულა. დაჭრილი ტახი რამდენიმე წუთის შემდეგ მკვდარი დადგა მიწაზე.

გაბედული მონადირე უხვი ნადავლით დაბრუნდა შინ.

მისი კობი

ვევლას აქვს თავისი კობი: ზოგი საფოსტო მარკეტის ავარკებს, ზოგი საფურცლებს, ზოგი საბანკოს, ზოგი სახანოს კოლოფებს.

ლატვიის ქალაქ პრიკულის მკვიდრი, ამჟამად პენსიონერი ი. ბრუმეკი დიდი და პატარა ქვევის შტერეკებით არის გატყვევებული.

ი. ბრუმეკმა თავის საცხოვრებელ სახლთან ამას წინათ სხვადასხვა ზომის, ფორმის და ფერის ქვებითი ლამაზი „ქვის ბაილი“ გააშენა.

ამ მოხიბვლილ ქვებს იგი წლები მანძილზე აგ-

როვებდა გუზებზე, ფერდობებზე, მთებში, ხეებში...

ი. ბრუმეკის კოლექციამ ახლა სამი ათასზე მეტი ექსპონატი.

ფრთოსანი ლოკო

ყარაყალბაყუთის ასს რესპუბლიკის ერთ-ერთ ტბაში ამას წინათ შეხადურებმა დაიჭირეს ლოკო, რომელსაც ზურგზე პქინდა... ფრთები.

ლოკოს, როგორც სპეციალისტებმა დაადგინეს, ართუთ ისე დიდი ხნის წინათ, პიკირებით დაესხა თავს არნივი. ფრინველთა მეფემ ვერ შეძლო წყლიდან ახტა და ლოკო, რომელიც ფუნჯისებურად იწინიდა.

დროთა განმავლობაში ვერც თევზმა შეძლო ზურგდანი მთვითლებიანა ბრჭყალებანსობლი დამხრევალი არნივი.

20 მილიონი წლის წინათ

სტატროპოლის მხარეში ერთ-ერთი მშენებლობის დროს საჭირო გახდა მკერევი გრუნტის აღფუქება. რაცა კვამლი გვიანტა, მინის სიღრმეში წალად გამოჩნდა გამზობა თიხაზე აბეჭდილი უცნაური თევზის გამოსახულება.

სპეციალისტებმა დაადგინეს, რომ თიხაში გა-

ტყვევებულ თევზს 42-20 მილიონი წლის წინათ ცხოვრობდა.

სტატროპოლის ექსპონატი სტატროპოლის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმს გადაეცა.

700 წლის შემადგ

ამას წინათ საატორი მონაშობა გასცეს შუშის ისეთ ქიმიურ შემადგენლობაზე, რომელიც ლატვაში იყო გავრცელებული... XIII საუკუნეში.

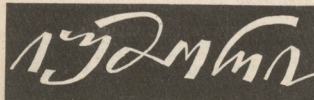
აი, როგორ მოხდა ეს.

არქეოლოგებმა ერთ-ერთი გათხრის დროს მიკვლიეს მიწის, რომელიც 700 წლის წინათ იყო დამზადებული. ეს მიწივი საოცრად პრეზერვაციად დრომანეთში გადასული ცისარტყვალს აწვედა ფერი.

სამაშობა სპეციალისტები დაინტერესდნენ ძველი ოსტატების საიდუმლოებით. შუშის ქიმიური შემადგენლობის გამოკვლევა დიდხანს გრძელდებოდა.

სამოლოდ მოხერხდა შუშის დამზადების ძველი რეცეპტის აღდგენა. ეს მუშაობა შეუასა როგორც აღმოჩნდა და მასზე საატორი მონაშობა გაიცა.

ძველი წესით დამზადებულ შუშას მალე სხვადასხვა დანიშნულებისათვის გამოიყენებენ.

— მექს, როგორ მოგწონს ჩემი გატყვევებული კერძი?
— იოანა, წვეულო, შენ ისევე ჩხუბი მოგინდა!

— წარმოდგენა ისე მოსაწყენია, რომ მეორე მოქმედების შემდეგ შინ უნდა წავიდე?
— რატომ მეორე მოქმედების შემდეგ?
— იმიტომ, რომ პირველი მოქმედების შემდეგ გარდებოდათ დიდი რიგი იქნება.

— სამი წელი მე და ჩემი მუვლულ ბედნიერები უყავით.

— მერე რა მოხდა?
— მერე ისევე შეერიდით.

— ძალიან მიყვარს ლამის სათებში პოემებზე მუშაობა.
— თქვენ მართო არ ბრძანდებით, ლამის საათებში ჟურნალსაც უყვართ მუშაობა.

— ფრიც, ხვალ შეიდ საათზე შევხვდით ბაღში.
— საიმედოებით, მაგრამ მოთხარი, შენ რომელ საათზე მოხვალ ბაღში, ჩემო იოანა?

მოსამართლე: — თქვენ უფლება არ გაქვთ, ილაპარაკოთ იმაზე, რაც საუთნარი თვლით არ

გინახავთ. გასაგებია? ახლა მოთხარი, რომელ წელს დაიბადეთ?

პატიმარი: — ვერ გეტყვით, რადგან საკუთარი თვალთი არ მინახავს.

— გუშინ კარგად გავატარე საღამო.
— თვტყვით იყავი?
— არა, ჩემი მუვლულ იყო თვტყვით.

— რა არის ოპერა?
— ოპერა არის ადგილი, სადაც ტაშს უკრავენ იმასაზე, ვინც ტირილის დროს კარგად მღერის.

გერმანულიდან თარგმანა
მარინე სულსაჰვიძია.

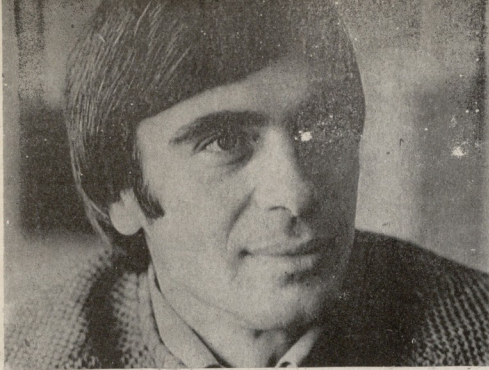
გარეკანის პირველ გვერდზე: შემოდგომა თბილისში. გ. სპირინსკის ფოტო.

გადაეცა წარმოებას 36. 11. 80 წ. ხელმოწერითა დასაბეჭდად 29. 12. 80 წ. უფ 00795 ქაღალდის ზომა 70x108/8; იბეჭდება: გარეკანი და ჩანართი — მაღალ ბეჭდვით, ტექსტი — ოსტატურა ჩი წესით. ფოტოკური ფურცელი 2,5, პაროხითი ნაბეჭდი ფურცელი 2,5, სადარიტცო-საგამომცემლო თაბაში 4,2, ტირაჟი 54900, შეჯ. 3065. ფასი 30 კპა.
380008, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, საქართველოს კ.პ. ც.ყ.ის გამომცემლობის სტამბა.

Ежемесячный обществено-политический и литературно-художественный журнал «Дროна» («Знамя»), (на грузинском языке). 380008, Тбилиси, ул. Ленина, 14, Типография Издательства ЦК КП Грузии.
Адрес редакции: 380008, Тбилиси 8, пр. Руставели, 42.

რედაქციის მისამართი
380008, თბილისი 8, რუსთაველის პრ. 42. ტელ. — მოთვარი რედაქტორის—99-54-66, 3/შ. მდივნის — 99-82-69, განყოფილება-თა გამგეობის — 98-28-12, 99-01-39, რედაქციის სამდივნოსი — 99-54-66.

რედაქციაში შემოსული მასალა ავტორს არ ბრუნდება.

ვიქტორ სანეევი

სამგზის ოლიმპიური ჩემპიონი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი ვიქტორ სანეევი.

მეუღლესთან ერთად.

ამ სიმაღლეს თუ დასძლევ, შორსაც გადახტები.

ვიქტორ სანეევი და მისი აღსაზრდელები.

მიხი კიკვაძის ფოტო

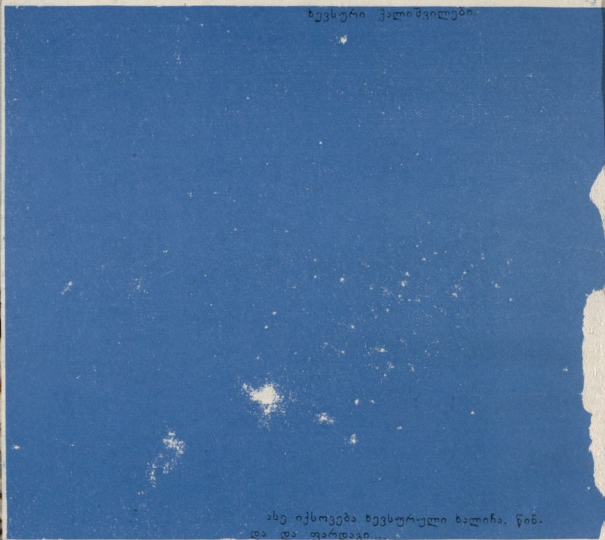

ინფანსი 76058

6-106/15

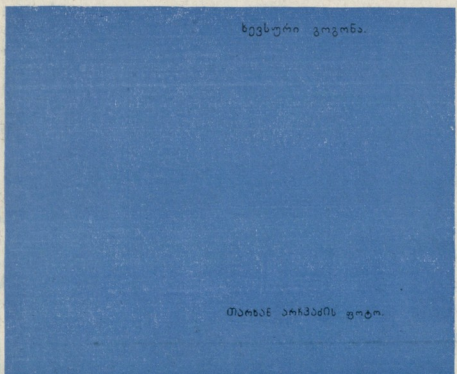

ზევსური ქალიშვილები

ახე იქსოვება ზევსურული ხაღირა, წინა და და თარდაგი

ზევსური გოგონა

თარბან არჩაბის ფიტი

